Ў нумары: Польскае беларусазнаўства | Чырвоныя сцягі над мястэчкам | Новавостраўскія аматары

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 17 (374) | ГОД VIII | 28 КРАСАВІКА 1963 ГОДА | ЦАНА 60 ГР.

НАШЫ ІНТЭРВ'Ю

КАШТОЎНАЯ ШКОЛА

Праз адкрытыя вокны святліцы выліваюцца вясёлыя гукі гармоніка. Музыка кліча дзяўчат і хлопцаў на гулянку, кліча сустракаць вясну ў прыродзе і вясну свайго жыцця.

Чаму ж не весяліцца? Ім жа 17—18—19 год!

А быў час...

— Вы, таварыш Стшалкоўскі, узначальвалі першае Ваяводскае праўленне ЗВМ у Беластоку. Раскажыце нашым чытачам аб тым часе.

Тадэуш Стшалкоўскі пахіляецца над сталом і, абапершы галаву на далоні, даўжэйшы час сядзіць моўчкі. Толькі жыва пульсуючыя жылы на яго высокай скроні дазваляюць меркаваць, што ён інтэнсіўна думае, успамінае.

— Ну, запісвайце, — урэшце адзываецца ён і роўным галасам пачынае гаварыць: — Асабліва прыемна мне, што магу паслаць прывітанні беларусам, пражываючым у Польшчы, а перш за ўсё ў тых раёнах, з якімі звязаны я найдаражэйшымі ўспамінамі свайго жыцця.

У той асабліва цяжкі перыяд умацавання народнай улады насельніцтва Гайнаўскага, Бельскага і другіх паветаў было вельмі ахвярным і чынным у грамадскім жыцці. Члены ЗВМ з паўднёва - усходніх раёнаў Беласточчыны не толькі дапамагалі партыі ў замацаванні асноў народнай улады ў сябе на месцы, але яны таксама сваім найлепшым актывам падмацоўвалі пляцоўкі дзяржаўнай улады на тэрыторыі вернутых да айчыны паўночных земель і раёнаў, у якіх рэакцыя мела найбольш значныя ўплывы.

— Якімі справамі Вы тады займаліся непасрэдна?

— Цяжка вызначыць, чым мы тады займаліся непасрэдна, а чым пасрэдна. У роўнай ступені хвалявала нас і тое, што на нейкім прадпрыемстве маладзёжная брыгада пусціла ў рух новы станок, што сяляне засеялі дадатковы гектар збожжа, што ў магазін на час прывязлі хлеб, што разгромлена чарговая банда; і тое, што кітайская рэвалюцыйная армія заняла новы горад; і тое, што амерыкана - англійская інтэрвенцыя душыць партызанскі вызваленчы рух грэцкіх патрыётаў. Такі тады быў час. Мы не ведалі, што такое абыякавасць. Мне было тады 21 год. Папраўдзе, я не меў ніякай падрыхтоўкі да грамадскай дзейнасці, а тым больш да кіраўнічай работы. Ды і ўсе

(Працяг на стар. 4)

НЯХАЙ ЖЫВЕ 1 МАЯ

ВАСІЛЬ БАРШЧЭЎСКІ

ГОРАД НАШАЙ МАЛАДОСЦІ

Кракаў — помнікавая жамчужына нашай краіны. На кожным кроку сустрэнеш тут частку старой гісторыі Польшчы. І гэта не толькі Вавэль ці сукеніцы. Яе адчуваеш амаль на кожнай кракаўскай вуліцы. Старыя каменічкі. Мноства касцёлаў. Цесна тут. Вузенькія вулічкі, большую частку якіх займае трамвайная лінія, ствараюць такую таўкатню, што месцам прабіцца цяжка. Здаецца, локцямі распіхнуў бы, пашырыў бы, каб больш было паветра, святла.

З цэнтра Кракава ў Новую Гуту трамваем едзецца паўгадзіны. Як жа лёгка адчуваеш сябе, калі выскачыш на Цэнтральнай плошчы Новай Гуты з набітага людзьмі, бы бочка селядцамі, трамвая. Якая ж тут шыр, прастор. З Цэнтральнай плошчы ў розныя бакі бягуць шырокія, простыя вуліцы з кветкамі. Тут мноства руж. Прыгожыя клумбы, а побач лавачкі. Сядай, адпачывай ды любуйся.

Новая Гута гэта наскрозь сучасны горад. Гэта, я б сказаў, адна з навейшых жамчужын строгага, багатага гістарычнымі помнікамі Кракава. Тут няма кантрастаў. Усё новае, сучаснае.

ЦАРСТВА ДЗЯЦЕЙ

У дзельніцовым камітэце ПАРП Новай Гуты сустрэлі мяне ветліва. Кіраўнік асродка прапаганды камітэта тав Соляж добра ведае Беласточчыну.

Ён у 1946—47 гадах, адбываючы вайсковую службу, першы раз пазнаёміўся і падружыў з беларусамі Беласточчыны. Неаднойчы разам ганяліся за бандамі рэакцыйнага падполля, разам пераносілі цяжар тых гадоў, разам замацоўвалі народную ўладу. Такая дружба застаецца ў памяці назаўсёды.

Таварыш Соляж гісторыю і праблематыку Новай Гуты мае, так сказаць, у мізінным пальчыку. Ён сыпле, як з рукава, прыкладамі, лічбамі, фактамі. Таварыш Соляж быў сведкам, калі 14 год таму назад на месца, дзе цяпер стаіць Новая Гута, прыехалі першыя бульдозеры і, распіхаючы драўляныя будынiны, рабілі месца пад новы горад.

— Аколіца, дзе зараз будуецца Новая Гута, — гаворыць таварыш Соляж, — была надзвычай занпалай і гаспадарча і культурна. Людзі жылі бедна. У многіх выгадках утрымоўваліся з працы на манастырскіх маёнтках. У вёсках тыповымі былі хаты, дзе адну частку займалі людзі, а другую жывёла: каровы, свінні, конь. І людзі і жывёла ўваходзілі ў такую хату тымі самымі дзвярыма. Новая Гута ўжо паглынула 14 такіх занпалых вёсак і ўсё далей разбудоўваецца. Горад ужо налічвае звыш 113 тысяч жыхароў. Усе яны жывуць у прыгожых новых дамах. Да гэтага часу ў Новай Гуце пабудавана звыш 50 тысяч кватэр. У сувязі з разбудовай металургічнага камбіната да 1980 года пабудуецца тут яшчэ 105 тысяч кватэр, а горад будзе налічваць 260 тысяч жыхароў.

Але ўжо і цяпер у горадзе вялікі рух. На вуліцах мноства аўтамашын, матацыклаў. Нічога дзіўнага. Жыхары горада маюць 1100 уласных аўтамашын і каля 4000 матацыклаў. Глянеш на дахі дамоў — там лес тэлевізійных антэн. У Новай Гуце ўжо зарэгістравана каля 8000 тэлевізараў. Што Новая Гута — малады горад, гэта найлепш адчуваецца ў пасляабедні час на вуліцах, калі тысячы школьнікаў выйдуць са школ. У той час горад апанаваны дзецьмі і моладдзю. Проста не праміну́цца з імі на вуліцы. Куды ні глянь — усё дзеці, дзеці і дзеці. Хопіць сказаць, што ў Но-

(Працяг на стар. 4)

ПОЛЬСКА – САВЕЦКАМУ ПАГАДНЕННЮ 18 ГОД

21 красавіка мінула 18 гадавіна падпісання польска-савецкага пагаднення аб дружбе, узаемнай дапамозе і пасляваенным супрацоўніцтве нашых дзвюх дзяржаў і народаў.

Гэтае пагадненне было падпісана яшчэ ў час вайны і ўжо тады мела велізарнае палітычнае значэнне. У яго выніку вызваленая Польшча апынулася побач з вядучай антыфашысцкай і сацыялістычнай дзяржавай. Пагадненне адкрывала новую старонку ў гісторыі польска - савецкіх адносін. Добра ведаем, які адмоўны ўплыў аказалі амаль усе даваенныя палітычныя партыі на слаі тагачаснага грамадства, каб выхаваць іх у антысавецкай атмасферы.

Польска - савецкае пагадненне ад 1945 года ўяўляла сабою пачатак вялікага перавыхавання затуманеных слаёў грамадства. Гэтае перавыхаванне дало выдатныя вынікі дзякуючы перш за ўсё наступным фактарам:

па-першае, гэтай справай занялася марксісцка - ленінская Польская Рабочая Партыя, а пазней ПАРП — вядучая і кіруючая палітычная сіла ў краіне;

па-другое, перавыхаванне дало добрыя вынікі, таму што Савецкі Саюз аказаўся нашым найбольш верным саюзнікам і прыяцелем, такім, якога дагэтуль Польшча не мела. У тэлеграфічным скарачэнні прыпомнім хаця б толькі некалькі фактаў. Вызваленне Польшчы і пераход улады ў рукі народа з'яўляліся заслугай СССР. Ён жа ўзяў на свае плечы галоўны цяжар змагання супроць гітлераўскага фашызма, а пасля бараніў і зараз бароніць нашыя палітычныя інтарэсы на міжнароднай арэне. Вялікую ролю сыграла пагадненне ў справе адбудовы і разбудовы польскай эканомікі. Ад першых дзён вызвалення мы атрымоўвалі з Савецкага Саюза сыравіну для нашай прамысловасці, буйныя прамысловыя аб'екты, крэдыты, прыязджалі да нас спецыялісты, каб мантаваць першыя машыны і абсталяванне на новых фабрыках. Акрэсленне «эканамічнае супрацоўніцтва» ўжо тады заключала ў сабе вялікі сэнс сяброўскай і часта бескарыслівай дапамогі. Дзякуючы менавіта ёй пабудавана ў Польшчы каля ста вялікіх прамысловых аб'ектаў, і ў тым ліку ўсю буйную суднабудаўнічую прамысловасць. Гэта яна паставіла сёння нас у рад вядучых у свеце вытворцаў гандлёвых караблёў.

Калі сёння Польшча заняла такое важнае месца ў свеце ў галіне палітычнага і эканамічнага жыцця, дык гэта з'яўляецца, несумненна, заслугай яе сяброўскіх адносін з Савецкім Саюзам, яе прыналежнасці да сусветнага сацыялістычнага лагера.

Некалькі апошніх год, а асабліва мінулы год, унеслі ў польска - савецкае супрацоўніцтва шмат новых і вартасных элементаў. Маю, напрыклад, на думцы пастанову Савета ўзаемнай гаспадарчай дапамогі ад чэрвеня 1962 года. Згодна з гэтай пастановай Польшча і СССР ужо зараз супольна здабываюць калійную сыравіну, якой шмат мае Беларуская ССР. Неўзабаве будуць таксама здабывацца фасфарыты. Дзякуючы польска - савецкаму супрацоўніцтву былі злучаны прабягаючыя праз Беласточчыну энергетычныя сістэмы нашых краін. А зараз паспяхова завяршаецца будова нафтаправода. Згодна з пастановай Савета, зроблены падзел задач у галіне пабудовы некаторых тыпаў машын і featureрознага прамысловага абсталявання.

Усё гэта прадвяшчае далейшы ўзрост гандлёвага абмену паміж абедзвюма краінамі.

Польска-савецкія адносіны здалі ва ўсіх галінах свой экзамен. А гэта ў сваю чаргу з'яўляецца вынікам аднароднасці нашых палітычных сістэм і мэт. Развіццё вытворчых сіл, развіццё матэрыяльнай і духоўнай культуры грамадства — гэта рысы сацыялістычнай сістэмы. Падпісанае 18 год таму назад польска - савецкае пагадненне зрадзілася з духу гэтай сістэмы і таму так добра і паспяхова служыць сацыялізму.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

КНІГІ ЗАРУБЕЖНЫХ АЎТАРАЎ У БЕЛАРУСІ

Кніжнае выдавецтва — гэта адзін з яркіх паказчыкаў духоўнага багацця народа. Ніколі яшчэ беларускі народ не меў такога вялікага кніжнага фонда, як цяпер. Выдавецтвы Беларусі штогод выдаюць вялікімі тыражамі навуковую, мастацкую, грамадска-палітычную, дзіцячую і іншую літаратуру. Калі, напрыклад, у 1950 годзе тыраж выдадзеных кніг складаў 12 559 тысяч экземпляраў, дык у мінулым годзе ён дасягнуў ужо 17 073 тысячы экземпляраў.

Разам з выданнем кніг класікаў рускай літаратуры і савецкіх пісьменнікаў, у Беларусі выдаюцца і творы зарубежных аўтараў. Так зусім нядаўна на полках кніжных магазінаў з'явіўся прыгожа аформлены аднатомнік выбраных твораў Дж. Байрана. Выданне гэтай кнігі на беларускай мове з'явілася цудоўным падарункам чытачу да 175-годдзя з дня нараджэння англійскага паэта — страснага барацьбіта за волю і шчасце народа.

Цяпер не толькі ў масавых бібліятэках, але і ў прыватных, можна спаткаць на беларускай і рускай мовах творы Джэка Лондана і Вільяма Шэкспіра, Тэадора Драйзера і Генрыха Гейне, Сервантэса і Бальзака, Гюго і Стэндаля, Тагора, Войніч і шмат іншых.

А якой папулярнасцю карыстаюцца ў беларускага чытача творы польскіх пісьменнікаў А. Міцкевіча, Л. Кандратовіча, Э. Ажэшка, Г. Сенкевіча, Ю. Славацкага, творы сучасных польскіх пісьменнікаў Ежы Путрамента, Уладзіслава Бранеўскага, Веранікі Трапачынскай - Агарак. Не менш цікавяць савецкага чытача творы балгарскіх, венгерскіх, румынскіх, чэхаславацкіх пісьменнікаў, кнігі Германскай Дэмакратычнай рэспублікі і вялікага Кітая.

Вось раман «Ураган» Чжоў Лі-б . Ён, як і раман Мао Дуня «На досвітку», выдань ў Беларусі вялікім тыражом і выклікаў водгук сярод чытачоў.

Спалабаўся раман Сцяпана Даскалава «Свая зямля». Звяртаючыся да беларускага чытача, пісьменнік з Сафіі гаворыць: «Цяпер, калі мая кніга ў вашых руках, я хвалююся ад думкі, як вы яе сустрэнеце... Я буду вельмі рады, калі вы сустрэнеце маю кніжку, як сваю». І сёння можна сказаць, што раман «Свая зямля» ўспрыняты сапраўды як свой, таму што жыццё балгарскага працоўнага зразумела і блізка савецкаму чытачу.

З цікавасцю сустрэў чытач перакладзеныя на беларускую мову творы чэхаславацкіх сяброў «Рэпартаж з пятлёй на шыі» Ю. Фучыка, «Швейк на фронце» Я. Гашэка, кнігу «Чэшскія і славацкія апавяданні», «Якубка» Г. Зелінавай, «Я вярнуся жывым» Крно Мілаша, выбраныя творы румынскага пісьменніка М. Садавяну, «Аб вечным міры» венгерскага пісьменніка М. Залка, кнігу А. Зегерс «Чалавек і яго імя» і шмат іншых. Беларускі чытач знаёмы з аповесцю італьянскага пісьменніка В. Берціні «Юнацтва становіцца ў строй».

Асабліва ўсхваляваў чытачоў раман афрыканскага пісьменніка Гары Блума «Трансвальдскі эпізод», перакладзены і выдадзены масавым тыражом. Вялікую ўвагу прыцягвае да сябе кніга нямецкага пісьменніка Вілі Брэдлі «Ад Эбры да Волгі». У ёй аўтар праводзіць думку аб неабходнасці барацьбы за мір паміж народамі. Гэй самай мэце прысвячаецца і раман Людвіга Рэна «Вайна без бітвы».

Пасля другой сусветнай вайны ў Беларусі выдана шмат кніжак зарубежных аўтараў для дзяцей. Сярод іх дзве кнігі Д. Радары — «Неапаль без сонца» і «Прыгоды Чыпаліна», П. Вежынава «Сляды застаюцца», Г. Гартунга «А потым пачаўся шторм», Б Ржыгі «Паездка Ганзіка ў вёску» і іншыя.

Цяжка ў адным артыкуле расказаць аб усіх перакладзеных выданнях мастацкай літаратуры. За пасляваенны перыяд іх агульны тыраж дасягнуў амаль 10 мільёнаў экземпляраў. Гэта яркі доказ ўсё больш растучага зацікаўлення савецкіх чытачоў да зарубежнай літаратуры.

А. ЛІТВІН

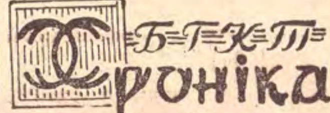

■ Нядаўна ў вёсцы Лянева арганізаваўся гурток БГКТ. Прынята ў члены 13 асоб. Старшынёй праўлення прысутныя аднагалосна выбралі настаўніцу мясцовай школы Галіну Пракопчук. Былі выбраны таксама дэлегаты на павятовую канферэнцыю аддзела, а таксама апрацаваны план працы гуртка да канца бягучага года.

■ Днямі гурткі БГКТ з Левак, Раек і Казлоў арганізавалі паездку ў Бельск на пастаноўку «Шчасце Франя», якую ставіць тэатр імя А. Венгеркі з Беластока.

■ У гуртку БГКТ у Дубяжыне і Райску (Бельскі павет), а таксама ў Семяноўцы (Гайнаўскі павет) адбыліся справаздача - выбарчыя сходы, на якіх была падсумавана дагэтуляшняя дзейнасць гурткоў, а таксама накрэслены планы працы да канца 1963 года. У дыскусіі ва ўсіх трох гуртках многа звярталася ўвагі на тэрміновае аплачванне членскіх складчын, падпіску «Нівы» і супрацоўніцтва гурткоў з усімі арганізацыямі, якія існуюць у вёсках. На гэтых сходах выбрана новае праўленне гурткоў і дэлегаты на павятовыя канферэнцыі БГКТ.

Спорт

У мінулым тыдні, пасля святочнага перапынку, стадыёны поўчасцю апанаваў футбол. У I лізе Гурнік адарваўся ад сваіх найбліжэйшых сапернікаў аж на 5 ачкоў. Выдатна садзейнічаў гэтаму пройгрыш Руху з Заглэмбем. Гэтыя каманды пасля апошняга матча сталі на ранейшыя пазіцыі: Заглэмбе выйшла на 2 месцы, а Рух спаў на 4. Аказваецца, матч з алімпійскай зборнай ГДР, які Рух правёў сярод тыдня паміж цяжкімі матчамі з Гурнікам і Заглэмбем, быў лішняй нагрузкай. У II лізе здзіўляе чарговы пройгрыш Шамберкаў.

У беластоцкай лізе па-ранейшаму немагчыма разабрацца ў сапраўднай вартасці каманд. Сакольскі Сокал, які ў матчы на кубак Года Беластоцкай Зямлі перамог зборную Беластока, разгромлены ў Бельску мясцовым Турам. Беластоцкая Гвардыя проста вымучыла ў сябе перамогу над слабенькай Варміяй. Лідэра з Элку ратуе ў Нурцы штрафныя і непрызнаныя суддзёй голы гусараў. Падобная карціна і ў класе «А». Гайнаўская Пушча, якая некалькі дзён таму ў матчы на кубак ГБЗ разносіць III-лігавы Тур, у сустрэчы на першынства класа «А» з Шэпетовам дабіваецца толькі нічыёй. Праўда, у папярэднім матчы за Пушчу гулялі двое былых вядучых ігракоў белавежскага Зубра, якіх удалося Пушчы перацягнуць да сябе, але яны не могуць выступаць да канца сезона ў матча на першынства класа «А». Зноў моцна аслаблены Зубр дабіваецца перамогі над моцнай Ягеллёніяй.

У савецкім чэмпіянаце нядрэнна выступае мінскае Дынама. Хоць камандзе не ўдалося ўтрымаць 10 месца, але ў двух чарговых сустрэчах дабілася яна нічыёй з мінулагоднім чэмпіёнам, маскоўскім Спартаком і кутаіскім Тарпедам, якое ў папярэдняй гульні ўзяло ачко ў лідэра, тбіліскіх дынамаўцаў, чаго ў гэтым сезоне не ўдалося дабіцца ніводнай камандзе. Гэта мае асаблівы смак, бо ў наступным матчы мінчане гуляюць менавіта з тбілісцамі.

Стартавала і другая група савецкага класа «А», у якой беларусаў прадстаўляе гомельскі Лакаматыў. На жаль, старт для яго быў няўдачны. Лакаматыў прайграў Карпатам.

Аут

Восьмага лістапада 1923 года Мюнхен быў узбударажаны. Ва ўсю шырыню вуліц рушыўся стракаты натоўп. Дэманстранты, добра падагрэтыя півам і гарэлкай, у самазабыцці спявалі фашысцкія песні.

Натоўп вялі двое.

Адзін быў амаль старэча — важны, з дасканалай выпраўкай, якая сведчыла, што гэта былы вайсковец. Другі — хлапец год трыццаці, вастраносы, тонкагубы з ліхаманкава бліскучымі чорнымі вачыма. Першы быў генерал Эрых Людэндорф, другі — яфрэйтар Адольф Шыкльгрубер, Гітлер.

Так пачаўся «піўны путч» мюнхенскіх фашыстаў, мэтай якога быў дзяржаўны пераварот.

У натоўпе путчыстаў можна было прыкмеціць малога год дваццаці пяці рыжавалосага хлопца. Ён

112

крычаў галасней чым іншыя і першы кінуў камень у акно яўрэйскага магазіна. Звалі хлопца Гайнц Упіц.

У тым годзе «піўны путч» з трэскам праваліўся. Гітлера нават пасадзілі ў турму, у якой «шалёны Адальф», дарэчы, і напісаў «Майн кампф».

Нягледзячы на няўдачу, нацысты не страцілі надзеі. І сярод тых, каго Гітлер запамятаў у той дзень, запамятаў і прыблізіў да сябе, быў рыжавалосы Упіц.

Другі раз Гайнц Упіц быў адзначаны фюрэрам у лютаўскія і сакавіцкія дні трыццаць трэцяга года, калі гітлераўцы наладзілі правакацыйны падпал рэйхстага, а затым — збіванне камуністаў. У той час Упіц дзейнічаў аддана. Ён быў адным з тых, хто высачыў і схапіў Эрнеста Тэльмана.

Трэці раз аб Упіцу ўспомнілі на пярэдадні выпадкаў трыццаць чацвёртага года. Гэта былі дні, калі Гітлер закончваў падрыхтоўку да новай Варфаламееўскай ночы — расправы з апазіцыяй у сваёй партыі, узначальванай начальнікам штурмавікоў Рэмам. Гайнц Упіц быў назначаны на адказны ўчастак аперацыі. Пасля «ночы доўгіх нажоў», або, як яшчэ называлі тую ноч прыхільнікі Гітлера, «чысткі Рэма», аб Упіцу пахвальна адазваўся сам Генрых Гімлер.

З той пары Гайнц Упіц пайшоў уверх. Нейкі час ён працаваў у АПА (АПА — знешнепалітычнае аддзяленне гітлераўскай партыі, адзін з цэнтраў фашысцкага шпіянажа — рэд.), затым быў назначаны ў адно з упраўленняў гітлераўскай ваеннай разведкі і контрразведкі, якое займалася контрразведвальнай працай на тэрыторыі сваёй краіны, а з пачаткам вайны — і ў акупаваных Германіяй дзяржавах.

113

Гайнц Упіц выявіў вялікія здольнасці, выхоўваючы кадры правакатараў і шпіёнаў. Ён, напрыклад, адзначыўся пры падрыхтоўцы славутага «Плана вайс» («План вайс» — «Белы план», нацысцкі план нападзення на Польшчу — рэд.). Ён быў адным з нешматлікіх асабліва даверaных работнікаў, якіх пазнаёмілі з самай строгай тайнай, зашыфраванай як аперацыя «Гімлер». Больш таго, Упіцу і яшчэ аднаму чалавеку, аб якім будзе ніжэй, уласна і прыналежала самая ідэя аперацыі. Сутнасць яе заключалася ў тым, што на пачатку 1939 года абвер дастаў значную колькасць польскіх ваенных мундзіраў, зброі і пасведчанняў асобы салдат польскай арміі, забяспечыў усім гэтым групу нямецкіх агентаў, якая затым напала на нямецкія пасты на польскай граніцы і радыёстанцыю ў Глівіцах. Правакацыя ўдалася — усе бачылі трупы «подлых палякаў», гэта значыць немцаў — лагернікаў, на якіх хлопцы з абвера нацягнулі польскія мундзіры з адпаведнымі дакументамі ў кішэнях, расстралялі і пакінулі там, дзе адбываліся сутычкі.

Друк «Трэцяй імперыі», Японіі і Італіі хорам завыў аб «польскіх агрэсарах». Повад для таго, каб увесці ў дзеянне «План вайс», быў у наяўнасці. І Польшча запалала ў агні вайны.

За ўдзел у гэтай аперацыі Гайнц Упіц атрымаў

114

ЗНАЧНЫ ЎКЛАД У ПОЛЬСКАЕ БЕЛАРУСАЗНАЎСТВА

Няспынна папаўняецца ў нашай краіне кола людзей, вывучаючых культурную спадчыну беларускага народа. У гэтым годзе мы пабывалі ў Лодзі, у мгр. Мсціслава Аляхновіча. Дагэтуль наша рэдакцыя перапісвалася з ім. У час перапіскі высвеілася, што М. Аляхновіч вывучае гісторыю зацікаўлення ў Польшчы беларускай вусна - паэтычнай творчасцю і паасобнымі бакамі матэрыяльнай культуры. У адным з яго лістаў мы з хваляваннем прачыталі наступныя словы: «Даследуючы гэтае пытанне, намагаюся хаця б у нязначнай ступені аддзякаваць беларусам за іх песні, легенды, казкі, якімі натхнялі яны польскіх творцаў...»

Дагэтуляшнія нашыя сустрэчы з польскімі даследчыкамі, якія ў сваёй працы маюць нейкае дачыненне з беларускай культурай, выявілі пэўную паслядоўнасць. Вось многія з гэтых даследчыкаў яшчэ ў гады юнацтва, а нават дзяцінства блізка сутыкаліся з беларусамі, спазнаючы глыбока іх жыццё, іх духоўны свет. І ўсіх згодна здзіўляе адзін знамянальны факт: незвычайна моцная прыхільнасць беларускага народа да традыцый продкаў, любоў да свайго роднага.

У міжваенны час даследчык вучыўся на юрыдычным факультэце Віленскага універсітэта. Аднак знайшоў час, каб глыбей пацікавіцца этнаграфіяй і неаднаразова нават прымаў удзел у навуковых экспедыцыях на Палессе — у паветы Драгічын і Косаў Палескі. Тут мог пераканацца, як палешукі, якія ў час першай сусветнай вайны знаходзіліся цэлымі вёскамі ў далёкім бежанстве ў Сібіры, пасля звароту ў родныя мясціны зноў узнавілі свой фальклор, вярнуліся да сваіх звычаяў і абрадаў.

Зараз М. Аляхновіч узначальвае Студыю замежных моў пры Лодзінскім універсітэце. Праца ў гэтай установе не перашкаджала яму ўзяцца за вельмі сур'ёзную рэч — за вывучэнне крыніц і розных даступных у краіне матэрыялаў, адлюстроўваючых польскія зацікаўленні беларускай культурай ў мінулым. Гэтым мерапрыемствам кіруе дэкан філасофска - гістарычнага факультэта Лодзінскага універсітэта праф. Багдан Бараноўскі. Ён зрэшты намерваецца пашырыць дзейнасць сваёй кафедры і заняцца бліжэй няпольскімі нацыянальнымі групамі, засяляючымі нашую краіну. Маюцца на ўвазе таксама планы, каб вывучыць сучасны стан народнай культуры на т. зв. паграніччы, асабліва на Падляшшы. У гэтым годзе праф. Бараноўскі хоча наведаць супольна са сваімі супрацоўнікамі паасобныя раёны Беласточчыны, у прыватнасці, Гайнаўскі павет, дзе пражываюць беларусы. Таму зараз выразней уяўляем сабе ролю доследаў М. Аляхновіча, якім надаецца сур'ёзнае значэнне. У выніку праца яго дазволіць ахапіць нам стан ведаў ў польскай навуцы аб духоўнай культуры беларусаў і некаторых баках матэрыяльнай культуры. Мне пашчаслівілася больш падрабязна пазнаёміцца з яе цікавым зместам і таму лічу абавязкам падзяліцца з чытачамі тыднёвіка са сваімі назіраннямі.

Праца мгр Мсціслава Аляхновіча п.з. «Польскія зацікаўленні беларускім народам і яго культурай» ахоплівае сабою значны перыяд: ад паловы XVI да паловы XIX ст. Яе складаюць дзве асноўныя часткі. У першай знаёмімся з пісьменнікамі, якія займаліся беларускім людам, яго культурай, а асабліва фальклорам. Тут аўтар спрабуе даць ацэнку гэтых даследчыкаў і праводзіць аналіз крыніц. Аказваецца, на працягу гэтага перыяду амаль усе пісьменнікі і летапісцы ў той ці іншай ступені ўдзялялі месца беларускаму народу. Аўтар прыгадвае тут прозвішчы Бельскага, Кромера, Лубенскага, Нямцэвіча і другіх. Ён сцвярджае наяўнасць беларускіх уплываў на польскія школьныя інтэрмедыі ў XVIII ст. і ўплыў беларускага фальклору на польскую музыку. Як адзначае М. Аляхновіч, асаблівы ўзрост увагі да беларускай культуры ў Польшчы назіраецца на пераломе XVIII—XIX ст. ст. Даследчык спалучае гэты факт з агульным паваротам у той час у Еўропе да народнай творчасці. У працы шырока асвятляецца ўзнікненне зацікаўлення гэтым пытаннем у Вільні, дзе нарадзілася беларуская школа ва ўлонні польскага рамантызму. М. Аляхновіч звяртае ўвагу на ролю таварыства філаматаў і шубраўцаў, на ролю польскага друку ў вывучэнні культурнай спадчыны беларусаў. Даследчык абмяркоўвае таксама значэнне віцебскага асяроддзя, займаючагася беларускім людазнаўствам. Ён прыгадвае рад прозвішчаў тагачасных людазнаўцаў, такіх як Далэнгі - Хадакоўскага, Маркса, Тышкевіча, Фэлінскай і г.д. Гаворачы аб варшаўскіх даследчыках, адзначае іх уклад у вывучэнне беларускай культуры пасля спынення такой дзейнасці ў Вільні ў выніку паражэння паўстання 1831 года. Далей маем дачыненне з групай даследчыкаў, згуртаваных у Пецярбургу і за межамі краіны — у эміграцыі. На думку М. Аляхновіча, дзейнасць паасобных польскіх пісьменнікаў і вучоных, вывучаючых беларускую народную культуру, аказала значны ўплыў на духоўнае адраджэнне і ўзрост нацыянальнай свядомасці беларусаў. Хаця, як адзначае аўтар працы, гэтыя людзі часам і не мелі зусім на прыкмеце такой мэты. У другой частцы працы шмат месца ўдзяляецца матэрыяльнай культуры беларускага народа, дакладней кажучы, азнаямленню чытача з тым усім, аб чым на гэтую тэму пісалі польскія даследчыкі. Тут гаворыцца аб гаспадарчым жыцці народа, яго побыце, вопратцы і ўрэшце аб праўным і грамадскім становішчы беларусаў у мінулым.

Значным здабыткам працы М. Аляхновіча з'яўляецца багаты ілюстрацыйны матэрыял у выглядзе фатаграфій, рэпрадукцый, рысункаў. Відаць, аўтар шмат палажыў намаганняў, каб усё гэта мэтанакіравана і сэнсоўна скампліктаваць. Знаёмячыся з ілюстрацыйным матэрыялам, можна пераканацца аб вялікім багацці візуальных крыніц, якія залягаюць польскія бібліятэкі і архівы і адлюстроўваюць розныя бакі духоўнай і матэрыяльнай культуры беларускага народа.

Доследы мгр Мсціслава Аляхновіча трэба лічыць значным укладам у польскае беларусазнаўства. Яны складаюць пэўную спробу абагульніць пытанне аб польскіх зацікаўленнях беларускай культурнай спадчынай.

МАЦЕЙ КАНАПАЦКІ

На здымку: мгр Мсціслаў Аляхновіч за працай.
Фота — Янпа Аляхновіч

ЛЕС — АРТЫСТ

Лішнім будзе паўтараць, што дае лес. Ды і месца многа заняло б. Сёння звернем увагу на наогул невядомую рысу лесу: лясное мастацтва.

Я на днях бачыла выстаўку такога мастацтва. Экспанаты прыроды. Два корані дрэва і ёсць вобраз: ляжыць чалавек са згорбленай спіной на ботах другога. Той другі, прысеўшы на адно калена, з размахам лупцуе сваю ахвяру. Ззаду два патыкі - стаўбы і сукатыя галінкі — плот. Прыпамінаецца Асвенцім, Майданак.

Корань дрэва — і бачым жанчыну, якая выцягнула рукі ўверх. Колькі роспачы ў постаці!

Далей балерына, як у «Лебядзіным возеры» — адну руку адкінула назад, другую спераду падняла ўверх. Галава — сук задзёрта.

Спарахнелы, аблезлы корань — і перад намі дапатопны дыназаўр.

Вось корань — сідзячая дзяўчына ў нагавіцах. Загарае на сонцы. Блузку зняла. Сук уверсе без кары — як бы голае цела.

Вобразы звяроў, спартсменаў, людзей. Колькі экспрэсіі ў гэтых лясных творах, колькі замыславатых фігур! Усё зроблена рукой мудрай прыроды. Усё з лесу. Вока ўражлівага чалавека — мастака ўбачыла і рука падняла іх на лясных прасторах. Часам адпаведна выразала. Мастак гэты — Ян Шостак, з горада Аўгустова на Беласточчыне. Называюць яго народным мастаком. Вядомы ўжо за граніцай, дзе яго знаходкі купляюць як каштоўныя дэкарацыі.

На некаторых экспанатах відаць удзел рукі самога Шостака. Там склеіў, там убіў цвік, там звязаў. Але гэта слабейшыя рэчы.

Асобны раздзел складаюць шышкі — хутчэй постаці з шышак. Але і тут большае ўражанне робяць натуральныя кшталты. Вось шышка — старая, растрэпаная. Спераду, «на насу», абляцела некалькі лусак. Шышка сціснута — і маем найпраўдзіўшага окуня.

Такі ён, лес. Багаты і чаруючы. Дзе расказвае нават спарахнелы, аблінялы са скуры кавалак дрэва, корань, галінка, шышка.

Вера Леўчук
фота **А. Паўлоўскі**

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ У ГОДЗЕ БЕЛАСТОЦКАЙ ЗЯМЛІ

Прэзідыум Павятовай Рады Нарадовай і Павятовы Камітэт Фронту Адзінства Народу ў Гайнаўцы апрацавалі праграму адзначэння Года Беластоцкай Зямлі.

У праграме гаворыцца між іншым і аб тым, што ў апошнія гады ў Гайнаўскім павеце сур'ёзна павялічылася прамысловая і сельскагаспадарчая прадукцыя. У выніку гэтага значна ўзрос жыццёвы ўзровень жыхароў павета.

Мінулы 1962 год быў перыядам далейшага гаспадарчага і культурнага развіцця павета. За гэты год коштам 10 мільёнаў злотых электрыфікавана 38 вёсак, змеліяравана 1500 га лугоў і паш, пабудаваны агранамоўкі ў Новаберазове і Ласінцы. Аддана ў карыстанне 58 вясковых крамаў. Пры ўсіх гэтых працах сур'ёзна памагло грамадства ў выглядзе працы грамадскім чынам, вартасць якой акрэслена на 10 мільёнаў злотых.

У самой Гайнаўцы аддадзены ў эксплуатацыю жыллёвы будынак на 57 кватэр, і яшчэ два будынкі будуюцца. Настаўнікі атрымалі Дом Настаўніка, які сыграе важную ролю ў развіцці культурна-асветнай працы ў горадзе і павеце.

У гэтым годзе, Годзе Беластоцкай Зямлі, вырастуць у павеце новыя школы, пажарныя рамізы, святліцы і агранамоўкі. Будзе змеліяравана яшчэ звыш 11 тысяч га лугоў і паш.

План прадугледжвае ўпарадкаваць пры грамадскай дапамозе ў 53 вёсках пляцы вакол новапабудаваных крамаў.

(Працяг на стар. 7)

Сельскагаспадарчае аб'яднанне

У грамадзе Чыжы паспяхова разгортвае сваю дзейнасць аб'яднанне сельскагаспадарчых гурткоў, цэнтрам якога з'яўляецца вёска Лянева. У склад аб'яднання ўвайшло 8 сельгасгурткоў: Лушчы-Ляды, Збуч, Чыжы, Асоўка, Лянева, Падрэчаны, Ракавічы і Курашава.

Да найлепш працуючага сельгасгуртка аб'яднання залічваецца гурток ў Асоўцы. У ім 26 членаў. І калі зважыць тое, што ў вёсцы ўсяго толькі 34 гаспадары, дык гэта ўжо даволі вялікі працэнт земляробаў, згуртаваных у сельскагаспадарчай арганізацыі. Куды горш з гэтай справай у вёсцы Чыжы. Там на 180 гаспадароў толькі 26 уступіла і працуюць у сельгасгуртку.

Гурткоўцы з Асоўкі апрача сваёй зямлі апрацоўваюць супольна 23 га зямельных угоддзяў з дзяржаўнага фонда зямлі. Яны закантрактавалі нядаўна 1 га бульбы, 2 га ільну і 1 га гароху. Восенню кваліфікаваным насеннем засеялі 5 га жыта і 2 га пшаніцы.

Аграном грамады Чыжы Аляксандр Харкевіч многа ўвагі ўдзяляе не толькі дасягненню высокіх ураджаяў, але таксама і арганізацыйным справам паасобных праўленняў гурткоў, а асабліва новаму праўленню аб'яднання сельгасгурткоў.

м.х.

рыцарскі «Жалезны крыж» з мячамі, чарговы чын, а таксама асабістую ўзнагароду Генрыха Гімлера — залаты пярсцёнак і кінжал дывізіі СС «Тотэн копф».

З тых пор прайшло нямала часу. Гайнц Упіц арудаваў у Германіі, Францыі і Нарвегіі, у Югаславіі і Чэхаславакіі. Дзейнічаў ён энергічна. Кіраўніцтва цаніла яго, не абмінала ўзнагародамі і чынамі. І цяпер, пад сярэдзіну 1944 года, групенфюрэр Упіц быў адным са значных дзеячоў фашысцкай контрразведкі (Групенфюрэр — чын у арганізацыях і ўстановах СС, адпавядае генерал-маёру — рэд.).

У той дзень, калі Аскер Керымаў сустрэўся з Шубертам, Гайнц Упіц пакінуў свой асабняк у Берліне, сеў за руль вялікага адкрытага «Мерседэса», вывёў машыну за горад і пагнаў па шырокай бетоннай дарозе на паўночны захад.

Праз паўтары гадзіны «Мерседэс» Упіца ўехаў у Остбург. Высокага госця чакалі. Ледзь толькі аўтамабіль спыніўся ля будынка абвера, да яго падбеглі штандартэнфюрэр Больм і штурмбанфюрэр Бекер. Яны правялі генерала ў падрыхтаваныя апартаменты — госцю быў адведзены катэдж, размешчаны побач будынка контрразведкі. У скураной папцы, якую нёс з сабою штандартэнфюрэр Больм, былі матэрыялы адносна з'яўлення ў Остбургу Курта Краўзе і Герберта Ланге. Групенфюрэр Упіц прыехаў спецыяльна ў гэтай справе.

Працяг за тыдзень

115

ЧЫРВОНЫЯ СЦЯГІ НАД МЯСТЭЧКАМ

Над Бельскам вечар апусціўся. Паліцыя была ўстрывожана, занепакоена. Яна адчувала сілу працоўных мас, якія пад кіраўніцтвам КПЗБ рыхтаваліся да свята 1-га мая. Члены КПЗБ стараліся як мага больш раскінуць лістовак, развесіць плакатаў і чырвоных сцягоў. Пільнавала паліцыя ўсю ноч, усюды заглядвала, прыслухоўвалася да ўсялякіх шорахаў. КПЗБ-оўцы таксама пільнавалі паліцыю і рабілі сваю работу. Мікола Бялецкі і Мікола Астасевіч апоўначы, асцярожна, па-ціхоньку прабіраліся на скрыжаванні вуліц Бранскай, Дубяжынскай і Боцькаўскай шашы. Праз гэтыя месцы многа штодзённа праходзіла і праязджала людзей і менавіта таму ў гэтым месцы яны закідаюць на высокія тэлефонныя правады чырвоныя сцягі.

Іншыя таварышы вывешваюць чырвоныя сцягі на найвышэйшыя дрэвы ў Бельску. Чырвоныя сцягі над мястэчкам надавалі ўрачыстасць міжнароднаму святу працоўных і быццам заклікалі рабочых і сялян да барацьбы з панскім прыгнётам.

* ✲ *

У 1937 годзе паліцыя нічога не магла зрабіць, каб у Бельску не дапусціць да першамайскай дэманстрацыі працоўных. Рабочыя кафлярняў, пякарняў, шавецкіх, кравецкіх і войлакавых майстэрняў, а таксама рабочыя паравога млына і цагельні разам з іншымі жыхарамі Бельска раніцай 1-га мая накіраваліся да ратушы. Паліцыя імкнулася не дапусціць людзей у цэнтр мястэчка. Пакрыкваючы «Прэч камуну!» кідалася на людзей і біла іх гумовымі палкамі.

— Я з мужам і дзяцьмі, — гаворыць Марыя Сіманенка, — таксама пайшла на мітынг. У большасці рабочых былі на грудзях чырвоныя банцікі. Па мястэчку разносіліся словы песні «Смела, таварышы, у ногу...»

Сярод рабочых хутка разнеслася вестка, што ў Бельск прыехаў Дзібуа.

З гэтага поваду быў у рабочых яшчэ больш узняты настрой. Яны не падпарадкоўваліся загадам паліцыі, якая загадвала і змушала ўсіх вяртацца дамоў.

— Калі маю сястру Анну, — успамінае Марыя Сіманенка, — ударыў паліцыянт, яна не сцярпела знявагі і пачала біць яго па твары. Разбушаваўся ён, але, калі абкружылі яго рабочыя, вымушаны быў супакоіцца.

Дзібуа падняўся на падвышэнне і пачаў гаварыць. Пасля прамовы пакацілася знаёмая рабочым мелодыя «Інтэрнацыянала.»

* ✲ *

З вялікім уздымам кожны год адзначалі свята працы жыхары Белавежы. Паводле слоў Кірылы Шпаковіча, асабліва запамятаўся 1-шы май у 1932 годзе. Да гэтага свята падрыхтоўваліся рабочыя на чале з КПЗБ-оўцамі. Яны пастанавілі зрабіць усё, каб у гэты дзень ніхто не працаваў. Адны размантавалі кавалак лясной чыгункі, каб у лес не маглі паехаць паравозікі. Іншыя рыхтавалі чырвоныя сцягі, а яшчэ іншыя паехалі па духавы аркестр. Было таксама дагаворана, каб дзеці ў гэты дзень не пайшлі ў школу.

Ужо ведалі напярэдадні першамайскага свята, што прыедзе з Варшавы прадстаўнік ППС - левіца тав. Дзібуа.

Быў тады прыгожы сонечны дзень. У Белавежу сабралася шмат людзей. Многа было жанчын і дзяцей. Супрацьпажарная ахова і рабочыя тартаку з чырвонымі сцягамі пад гукі аркестра накіраваліся на месца мітынга. Калі пачаў прамову Дзібуа, паліцыя пачала разганяць людзей. Калі стала відаць, што немагчыма будзе правесці мітынг у гэтым месцы, рабочыя разам з Дзібуа накіраваліся да ўсадзьбы Рамана Янкоўскага. Там Дзібуа дакончыў сваю прамову, хаця і далей перашкаджала паліцыя. Калі аднаго рабочага моцна пабіла паліцыя, на яе пасыпаліся камені. Вечарам у Белавежы пад гукі аркестра да раніцы працягвалася народная забава. (мх)

Курс кансервавання мяса

Нядаўна ў вёсцы Ляшукі арганізаваўся курс кансервавання мяса. На курс хадзіла 52 жанчыны з Міхноўкі і Ляшукоў.

Гэты курс для жанчын вельмі патрэбны, бо на вёсках мала хто ўмее добра закансерваваць мяса. На заканчэнне курсу зрабілі вечарыну і забаву.

Толік Харкевіч
Ляшукі

УВАГА, У НАСТУПНЫМ НУМАРЫ ЦІКАВЫ [illegible]

НАШЫ ІНТЭРВ'Ю

КАШТОЎНАЯ ШКОЛА

(Працяг са стар. 1)

маладзёжныя дзеячы, увесь перадавы актыў накопліваў свае веды ў штодзённай працы, у час змаганняў з рэакцыяй. Змаганні гэтыя, у маім асабістым перакананні, нідзе не прымалі такой вострай формы, як на Беласточчыне. Садзейнічалі гэтаму такія фактары, як гаспадарчая адсталасць Беластоцкага ваяводства, невялікая колькасць буйнейшых рабочых цэнтраў ды славутыя лясы Беласточчыны, якія ў кожную хвіліну давалі добрае сховішча бандам. Нашая дзейнасць, само па сабе вядома, не магла быць мёртвай, адміністрацыйнай, бязвыразнай. Яна ў нас гарэла яркімі колерамі, ды мусіла так гарэць, каб бляск яе быў блізкі і зразумелы моладзі, каб захапляў.

Вельмі часта прыходзілася нам выступаць на рознага роду мітынгах, сходах і сустрэчах, але я проста не ўяўляю сабе, каб хто-небудзь з нас узяўся чытаць сваю прамову з паперкі, калі цябе слухае рабочы або селянін. Уласнага транспарту ў нас не было. Выбіраўся тады чалавек за горад на шашу і, калі пашанцавала, дык лавіў нейкі грузавік або проста сялянскую фуру і дабіраўся ў вёску. Ніхто не патрабаваў выгад для сябе. Дзе праводзіў сход, там і начаваў. Гасцініц наогул тады не было. Ды і як можна было тады думаць пра так мала істотныя асабістыя справы, калі кожны з нас меў перад сабой запаветную мэту пабудовы такой Польшчы, якой яшчэ не ведала ані адно пакаленне Польшчы, у якой упершыню моладзь лічыла б сябе раўнапраўным гаспадаром краіны. Калі ўжо хто-небудзь турбаваўся за свае асабістыя справы, гэты клопат зводзіўся да таго, каб як найбольш даць з сябе, напрыклад, у барацьбе з бандамі.

Бандыты не выбіралі ў сродках. Здаралася, што закідвалі гранатамі дзяўчат і хлопцаў, сабраўшыхся ў святліцы за навукай або проста на вечарынку.

Як відаць, ЗВМ пракладаў дарогу сваёй дзейнасці на Беласточчыне ў незвычайна цяжкіх умовах. Па колькасці беластоцкая арганізацыя шмат адставала ад другіх ваяводскіх арганізацый, але ахвярнасцю, актыўнасцю і адвагаю не змагла, я ў тым моцна перакананы, дараўнаць ёй ні адна іншая арганізацыя.

Усе органы Саюза абапіралі сваю дзейнасць на асновы шырокага дэмакратызму, на шырокія асабістыя кантакты адказных працаўнікоў з пасобнымі гурткамі і членамі. Дзе толькі гэта было магчыма, мы цалкам адкідалі папяровую канцылярскую работу Доўгі час наша ваяводскае праўленне мела толькі адну пішучую машынку. Усялякія заданні мы шырока ставілі пад развагу розных маладзёжных асяроддзяў. Такім чынам прыстасоўваліся гэтыя заданні адпаведна да ўмоў, у якіх дзейнічала рабочая, сялянская ці школьная моладзь. Асабліва дбалі мы аб агульнай і палітычнай адукацыі. Праводзілі шырокую прапагандысцкую працу. Трэба было і самім вучыцца. Пашырэнне сваіх ведаў лічылася асноўным абавязкам членаў ЗВМ.

ЗВМ быў добрай школай сацыялістычнага выхавання. Гэтае выхаванне застаецца па сённяшні дзень каштоўным імпульсам у нашым жыцці і працы.

Вось цяпер у сувязі з маёй дзейнасцю ў польскім руху абароны міру, (Тав Стшалкоўскі з'яўляецца сакратаром Прэзідыума Польскага Камітэта Міру), я наведаў шмат розных краін. Аднак, дзе б я не быў, заўсёды з праўдзівай прыемнасцю вяртаюся думкамі да дзён, праведзеных на Беласточчыне, да сяброў, з якімі супольна там працаваў.

— Шчыра вам дзякую за інтэрв'ю.

— Няма за што. Перш за ўсё прыемна, што не забываеце пра нас, старых ветэранаў маладзёжнага руху.

Гутарыў
ВІКТАР РУДЧЫК
Фота аўтара.

ГОРАД НАШАЙ МАЛАДОСЦІ

(Працяг са стар 1)

вай Гуце налічваецца каля 30 тысяч дзяцей у школьным узросце. Гэта ж сапраўднае царства дзяцей! Адкуль жа тут столькі дзяцей? Справа зусім нармальная. На будову новай Гуты старыя не ехалі. Будаўнікамі яе была моладзь. Тут жа яны жаніліся, закладалі новыя сем'і. Мясцовыя ўлады маюць з гэтай праблемай не мала клопатаў.

У Новай Гуце ёсць 20 дзіцячых садоў, 20 пачатковых школ, 4 прафесіянальныя школы і 7 розных тэхнікумаў. Але гэта ўсё яшчэ мала. Таму ў большасці школ навука адбываецца на дзве змены. Пакуль пабудуюцца тут новыя школы, іншага выхаду няма.

Шпарка развіваецца і культурнае жыццё Новай Гуты. Тут дзейнічае знаны ва ўсёй нашай краіне «Людовы тэатр» Ёсць некалькі кінатэатраў і дамоў культуры. Пабываў я тут і ў клубе міжнароднай кнігі і друку. Мяне прыемна здзівіла пастаянная прысутнасць у гэтым клубе нашай «Нівы». «Ніва» тут не зусім чысценькая, у ёй пазакручваны трубачкамі рагі — гэта найлепшы доказ яе папулярнасці ў Новай Гуце. Пасля я даведаўся, што ў Новай Гуце нямала ёсць і сталявараў — беларусаў.

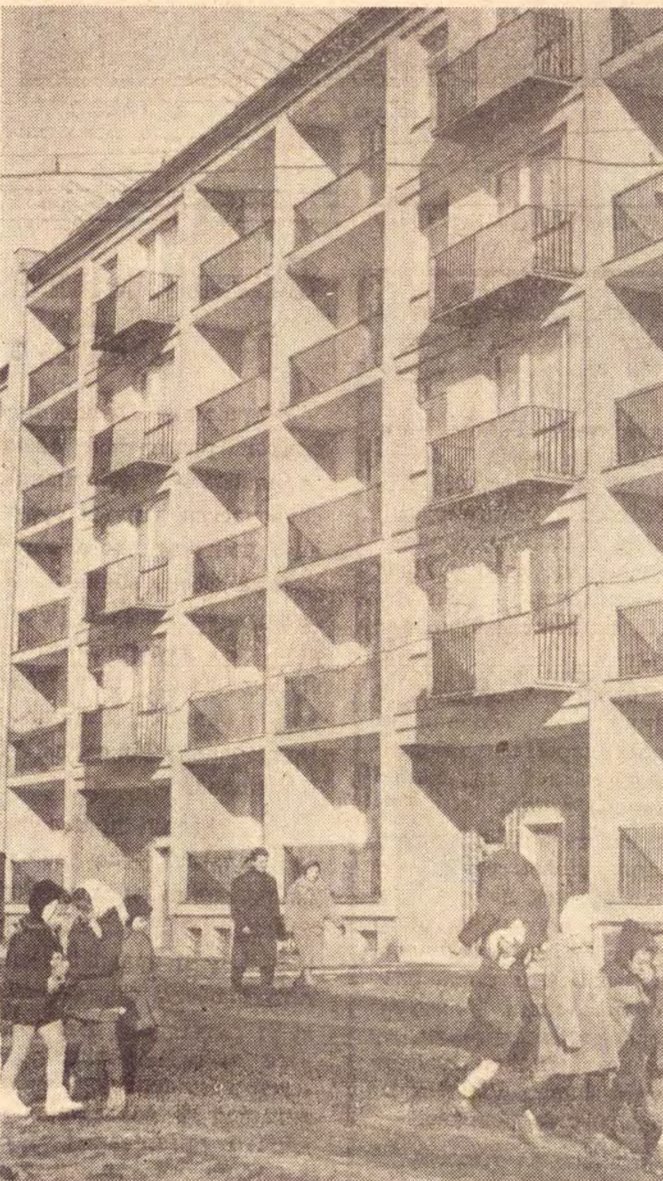

ЦЫГАНЫ — ДАМАСЕДЫ

Калі на Беласточчыне гаворыцца аб цыганах, дык як правіла думаецца аб вазах з будамі, картах аб качуючым жыцці гэтых непаседаў. У Новай Гуце таксама ёсць цыганы. Каля 300 асоб. Праўда, яны свае вазы з будамі замянілі на прыгожыя сучасныя кватэры, а ўсё ж ствараюць своеасаблівую групу насельніцтва. Цыганы ў Новай Гуце моцна задамавіліся. Мужчыны (добрыя спецыялісты — кавалі) працуюць у камбінаце. Праца жанчын больш звязана з прыродай. Яны даглядаюць гарадскую зелень. Аднак сярод гэтых цыганоў не ўбачыш варожак з картамі, не ўбачыш жабруючых. З гэтым пакончана тут. Цыганскія дзеці нармальна вучацца ў школах. Некаторыя з іх ужо закончылі сярэднія навучальныя ўстановы. А, напрыклад, Аўгуст Габор закончыў вышэйшую музычную школу і зараз працуе ў Кракаўскім радыё.

— А ўсё ж часам нападзе нешта на чалавека, — расказвае мне Юзэф Дунка, пабліскваючы зубамі, — што, здаецца, кінуў бы ўсё ды пайшоў на кліч маці - прыроды. Асабліва вясной, калі дрэвы распускаюцца. Але ад чаго ж ёсць скрыпка? У яе можна пераліць усё тое, што ў душы назбіраецца.

Ёсць тут і грэкі, палітычныя эмігранты. У камбінаце яны славяцца як добрыя дысцыплінаваныя рабочыя. Іх аб'ядноўвае Саюз палітычных эмігрантаў імя Белаяніса.

— Мы даволі часта сустракаемся на сходах, літаратурных вечарах, — расказвае старшыня аддзела саюза Сабірыс Космас. У доме культуры грэкі выступаюць са сваімі танцамі і песнямі. Некаторыя з іх пажаніліся з мясцовымі дзяўчатамі. Польшча для іх стала другой айчынай.

У Новай Гуце шмат і беларускіх сем'яў. Я пабываў на кватэры Міхася Чаховіча, пастаяннага падпісчыка «Нівы». Быў таксама ў Язэпа Русецкага, перадавога столяра камбіната.

— Мы даволі часта збіраемся, — расказвае Міхась Чаховіч. — Чытаем «Ніву», каментуем змешчаныя ў ёй матэрыялы. А часам дык і заспяваем сваю задушэўную

Аб працы камбіната ў наступным нумары.

ЛЮЦЫНА І СВЯТЛІЦА

Ёсць такія людзі, якія заваёўваюць твае сэрца адразу з першага кароткага спаткання.

Люцына Альховік — матор Сакалды. (Старшыня гуртка ЗМВ і бібліятэкар). Па яе ініцыятыве гурток ЗМВ арганізаваў мастацкі драмгурток, які пад кіраўніцтвам мясцовай настаўніцы Лары Байгус пачаў ужо працу.

Праблема святліцы ў Сакалдзе, як і ў многіх іншых вёсках, нявырашана. Не тое, каб не было наогул ніякай святліцы. Ёсць святліца пры школе. Лічаць яе школьнай святліцай, і ў гэтым бяда. Сорак школьнікаў не могуць належна выкарыстаць яе. А іншым як бы не надта выпадае працаваць у школьнай святліцы. Праўда, вострых правіл ніхто не трымаецца, і сакалдоўская моладзь заходзіць у святліцу. Люцына расказвае, што нядаўна яны арганізавалі тут вечар пры каве. Злажыліся па 8 зл., купілі каву, крыху пячэння. Самі каву парылі — гэта ж сапраўды ніякая мудрасць, самі абслугоўваліся. Крыху патанцавалі пад музыку з пласцінак. І ў выніку вечар быў незабыўны. Разыходзіцца не хацелася. Люцына кажа яшчэ, што яны (гурток ЗМВ) хацелі б, каб неяк канкрэтна вырашылася справа са святліцай. Была прапанова зрабіць яе грамадскай і абавязаць апекавацца ёю іменна гурток ЗМВ. Пакуль яшчэ нічога невядома. Апошняе слова належыць аддзелу асветы ў Сакольцы. Але павятовае праўленне ЗМВ ва ўласным інтарэсе павінна дагаварыцца з асветай як найхутчэй, каб і моладзь у Сакалдзе мела афіцыяльнае права на святліцу. Няхай часцей адбываюцца ў ёй культурныя вечары пры каве. Гэта нікому не зашкодзіць.

В.Л.

П'ем замнога

На галаву ў нас прыпадае ў год: звыш 3-х літраў чыстага спірту, звыш 3-х літраў віна, 20 літраў піва плюс саматонка і віно ўласнай работы. Прыблізны падлік дасць 11—12 літраў 40%-най чыстай на кожнага жыхара Польшчы ў год.

На маё дзіця таксама выпадае столькі ж літраў. І на ўсіх іншых дзяцей таксама. А яны ж не п'юць. Нехта тады п'е падвойна, патройна. Нехта тады прапівае і долю сваіх дзяцей. Дарослыя. Моладзь.

У год прапіваем 20 мільярдаў (20.000.000.000) злотых. Гэта вельмі высокая частка нашага агульнанароднага даходу. Так цяжка бывае выдзеліць 50 злотых на будову школ (сапраўды бывае цяжка).

А колькі школ можна было б збудаваць за грошы, прапітыя за адзін год?

Школы, якія цяпер будуюцца, каштуюць каля 2,5 мільёна — 4-класная і звыш 3 мільёнаў — 7-класная. Разам з усім абсталяваннем, лаўкамі, сталамі, навуковымі прыладамі і г.д. Прымаем у сярэднім кошт адной школы за 5 мільёнаў. Значыць, за грошы, прапітыя за адзін толькі год, можна збудаваць... 4 000 школ.

Калі б усе бутэлькі пасля выпітага алкаголю паставіць шчыльна адна пры другой, імі можна было б апаясаць Зямлю вакол па экватары. Гэта 40 тысяч кіламетраў.

Што дае алкаголь?

Катар страўніка і другіх частак страваводу. Звырадненне печані — найперш яна ад алкаголю моцна тлусцее, а потым занікае. Катар дыхальных органаў. Пашкоджанне сэрца. Склероз. Пашкоджанне нервовай сістэмы, што цесна вяжацца з ненармальнай працай мозгу. Алкаголь згарае ўнутры нас, забіраючы пры гэтым кісларод. Алкаголь моцна высушвае жывыя клеткі, з якіх збудаваны наш арганізм. Алкаголь пранікае ў кроў і атручвае яе.

Судовыя статыстыкі гавораць: 75% забойств зрабілі людзі п'яныя. Толькі ў 61 годзе суды асудзілі 24 асобы за забойствы па-п'янаму і 830 асоб за ўдзел п'яных у бойках, у час якіх быў забіты або моцна пакалечаны чалавек. 80% катастроф на дарогах зрабілі шафёры, у крыві якіх быў алкаголь.

П'ем і п'ем, многа, замнога. Можна б менш. Адсюль і пастанавілі мы правесці некалькі вышэйшых даных. З верай, што не зашкодзіць ведаць, а памагчы можа.

(Даныя ўзяты з матэрыялаў ІІ-га З'езда Ваяводскага антыалкагольнага грамадскага камітэта).

(вл)

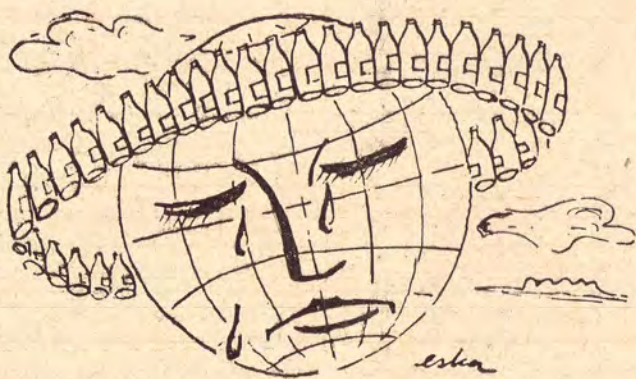

НОВАВОСТРАЎСКІЯ АМАТАРЫ СЦЭНЫ

Куды сумней жылося б у Новым Востраве, каб не было там аматараў сцэнічнага слова, каб не было каму час ад часу развесяліць людзей мастацкімі выступленнямі. Гэтай працай займаюцца члены БГКТ, якіх налічваецца 27 чалавек. У асноўным гэта моладзь. Ды трэба сказаць, што яна ініцыятыўная, дружная. Нягледзячы на вельмі цеснае школьнае памяшканне, апошнім часам у Новым Востраве кожны год падрыхтоўваецца па некалькі пастановак. Вось, напрыклад, у мінулым годзе ставіліся там п'есы «Прымакі» і «Мікітаў лапаць». На пачатку бягучага года хлопцы і дзяўчаты пры дапамозе настаўнікаў падрыхтавалі «Суд» і «Боты». З «Судом» выступалі ў Паўночным Востраве на павятовым аглядзе драмгурткоў БГКТ Сакольшчыны і занялі першае месца, а на ваяводскім аглядзе ў Гайнаўцы заквакліфікаваліся на другое месца.

— Пасля такіх папоек крынічная вада патрэбная на галаву... (У ролі вартаўніка Віталі Байгус.)

Варта таксама звярнуць увагу на ініцыятыўнасць новавостраўскіх дзяўчат. Да п'есы «Боты» нехапала хлопцаў. Але з гэтым не было затрымкі. Фэля Стасевіч і Люба Грыбок паспяхова справіліся з мужчынскімі ролямі.

— Еш хлеб ды маўчы, — сказаў Гарбуз (Міша Гурыновіч) да Гарбузіхі (Ніна Грыбок).

Сярод дзяўчат ёсць таксама добрыя салісткі. Да іх перш за ўсё належыць Надзя Мацееўская і Таіса Булатэвіч, якіх заўсёды ўзнагароджваюць багатымі апладысментамі за выкананне беларускіх і рускіх песень.

Мастацкая самадзейнасць дапамагае расці духоўна новавостраўскай моладзі. Яна вучыць моладзь высакароднасці, робіць яе культурнейшай. Аб гэтым сведчыць між іншым і той факт, што зараз забавы адбываюцца там спакойна, без сутычак, што з'явілася асаблівая ветлівасць у адносінах да моладзі з суседніх вёсак.

— Выдраў мне бараду, каб на яго ліха, — скардзіўся Гарбуз вартаўніку.

М. Хмялеўскі

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА БЕЗ ТАЯМНІЦ

КАРАЛЕВА РАСЛІН

Любім дыскутаваць. Трэба ці не трэба. З сэнсам, або і без яго. Абапіраючыся на факты, або варожачы... па зорках.

Кукуруза — гэта найчасцейшая тэма спораў. Знаходзім дзесяткі аргументаў «за» і столькі ж «супраць». А найбольш заўзята дыскутуюць тыя, што ніколі не вырошчвалі кукурузы, але затое «ўсё» ведаюць.

Дык як жа сапраўды выглядае справа з кукурузай на Беласточчыне? Ці варта вырошчваць яе? Скажу адразу: варта. Гэта найлепшая і найбольш ураджайная расліна на сілас. Збор зялёнай масы дасягае ў нашым ваяводстве 400—600 ц з га. Многія збіраюць і па 1000—1200 ц, а рэкордныя ўраджаі дасягаюць 2000 ц з гектара.

Некаторыя дзяржаўныя гаспадаркі ўжо ацанілі гэтую каштоўную расліну. ПГР-ы ў Агародніках і Беласукнях сеюць па 12 га кукурузы. Яна з'яўляецца галоўнай састаўной часткай пры сіласаванні. У гэтым сэнсе яна незаменная. Таму яе трэба вырошчваць столькі, колькі патрабуюць умовы гаспадарання.

Варта пазнаёміцца з асноўнымі правіламі вырошчвання кукурузы. У нашым ваяводстве ёсць шмат глеб, якія надаюцца пад кукурузу. Гэта ў першую чаргу глебы пясчана - глiністыя і гліста - пясчаныя. Горш расце кукуруза на глебах падмоклых і моцна кіслых.

Сеем кукурузу часцей за ўсё пасля прапашных. Добра ўгноіць натуральным угнаеннем з разліку 300 ц на га. Калі няма гною, трэба больш унесці мінеральных угнаенняў.

Сярэднія нормы ўгнаенняў такія: па 100 кг калійных і фосфарных угнаенняў (перад пасевам), а таксама 150—200 кг азотных (100 кг азатняку перад севам і 50—100 кг селітры пазней). Ашчаджаць угнаенні не варта, асабліва ў тым выпадку, калі кукуруза сеецца ў першым годзе па гною, а глеба слабая.

Калі сеяць? Гэта вельмі важна. Кукуруза, якая найлепей расце ў Амерыцы, дзе вырошчваецца на вялікіх плошчах, патрабуе шмат цяпла. Асабліва ў час вегетацыі. Таму трэба сеяць яе тады, калі тэмпература глебы дасягне 10—12° (найчасцей у палове мая).

Навейшыя даследванні паказваюць, што гной можна замяніць кампостам, а мінеральныя ўгнаенні — гнаёўкай. Кампосту даем 60—80 ц на га з дадаткам 50 кг селітры, 40 кг суперфасфату і 20 кг калійнай солі (па вопыту ў СССР). У Польшчы таксама прымяняецца гнаёўка — 10 тыс. літраў на гектар.

Дадатковыя даныя для кукурузы: высеў — 50—60 кг на гектар, адлегласць 50x50 або 60x60 см, запраўляецца насенне тунгітоксам (300 гр прэпарату на 100 кг насення), павінна быць каля 80 000 каліў на 1 га кукурузы на зялёны корм.

Любіце дыскутаваць — дыскутуйце. Але не верце плёткам і беспадстаўным вывадам. Лепей спрабуйце.

Інж. М. СУХАЖЭБРСКІ

З ДЗЁННІКА КАСМАНАЎТА 4)

У ГАРАДКУ КАСМАНАЎТАЎ

26 СТУДЗЕНЯ 1963 г. Сёння ў нас свята, свайго роду «маленькі дзень касманаўта». У клубе адбыўся ўрачысты вечар, прысвечаны чарговай гадавіне стварэння першага калектыва непасрэдных даследчыкаў Сусвету.

Вечар адкрыўся ўрачыстым сходам. Тут і лётчыкі - касманаўты, і нашы настаўнікі — авіяцыйныя камандзіры, лекары і госці. У ганаровы прэзідыум выбралі Мікіту Сяргеевіча Хрушчова. Гэта ён назваў першых касманаўтаў «нябеснымі братамі»... Мікіту Сяргеевіча мы ўсе лічым нашым «нябесным бацькам»...

Шмат аб чым мы гаварылі на нашым юбілейным вечары. Цікавым было выступленне Юрыя Гагарына. Ён успомніў, як ствараўся наш калектыў. Яшчэ зусім нядаўна мы з'ехаліся ў «зорачны гарадок» з розных авіяцыйных часцей. Фактычна ўсё стваралася на пустым месцы. А цяпер?! Пабудаваны вучэбныя карпусы, абсталяваны цудоўныя лабараторыі, стэнды і трэнажары... Кожнай раніцай, калі мы ідзем на работу, нельга не любавацца прыгажосцю нашага гарадка. Стройныя сосны, белыя ствалы бярозак, роўныя алеі. І цішыня — пяшчотная, спакойная...

Гэта наш гарадок. Тут мы працуем і вучымся.

У царстве разумных і чуткіх апаратаў снуюць людзі ў белых халатах. Гэта не абавязкова лекары: лабаранты, інжынеры, тэхнікі і нават выкладчыкі шматлікіх дысцыплін аддаюць перавагу гэтай простай і строгай форме.

Усе нашы хлопцы з вялікай павагай і любоўю адносяцца да гэтых людзей. Яшчэ не прыйшоў час назваць іх прозвішчы. Ды ці пералічыш усіх!

Хто гэтыя людзі? Якія іх знешнія прыкметы? Што яны робяць?

Усе яны гельмі простыя, добрыя, удумлівыя, заўсёды здаюцца спакойнымі, хоць часам гэта толькі ўмеласць скрыць свае пачуцці, трывогу ці радасць. У іх розны колер вачэй, розныя валасы, розныя твары. Розныя яны і па ўзросце ды і па вопыце работы. У шматлікіх за плячыма гады пошукаў, доследаў. Ёсць і навічкі. Але шмат у іх і супольнага: самаахвярнасць, працаздольнасць, мужнасць і заўзятасць. Кожны з іх выконвае свой доўг чалавека і грамадзяніна...

У кожнага з нас на ўсё жыццё астанецца пачуццё глыбокай удзячнасці да гэтых людзей, якія памаглі нам вырасці і стаць на ногі...

Каб хутчэй ужо пашыраўся круг касмічных падарожнікаў, гэтым жа людзям вельмі хочацца працягваць доследы непасрэдна ў палёце. І яны, таксама як і мы, мараць аб зорках.

Вось аб чым расказаў Юрый Аляксеевіч, і я з ім згодны цалкам.

На вечары Павел Паповіч падзяліўся сваімі ўражаннямі аб паездцы на Кубу, расказаў аб сустрэчы з нацыянальным героем кубінскага народа Фідэлем Кастрам.

На заканчэнне адбыўся канцэрт. Слухалі яго з вялікай цікавасцю і пачуццём удзячнасці Герману Цітову, які і гэтым разам аказаўся верным сабе — няўтомным і вынаходлівым арганізатарам канцэрта, у якім прынялі ўдзел студэнты ГІТІСа. (ГІТІС — тэатральны інстытут у Маскве, — рэд.)

(«Дзённік касманаўта К. — «Авіяцыя і касманаўтыка».)

Працяг будзе.

Не страшны акіян

Зложаная гэтая аднаасабовая ратунковая лодка змяшчаецца ў сумцы. Надмуханая паветрам дае магчымасць пацярпеўшаму ў марской катастрофе схавацца і дачакацца ратунку.

Зроблена са спецыяльнай моцнай тканіны з пластмасы. Вонкавая паверхня яе насычана субстанцыяй, якая добра адбівае прамені радара. Такім спосабам лёгка можна знайсці пацярпеўшага. (ар-вл)

ПАРАДЫ

Догляд валасоў

Каб узмацніць рост валасоў, трэба падстрыгчы іх кацацей. Перад тым, як мыць галаву, уціраць у карэнні валасоў касторавае масла, рабіць сухі масаж, энергічна расчэсваць валасы кожны дзень шчоткай.

Перхаць можна вылечыць наступным чынам: кожны раз перад мыццём галавы валасы трэба змазваць адварам чамярыцы (прадаецца ў магазінах лекавых траў) або гатовымі прэпаратамі, якія прадаюцца ў аптэках.

Калі вашы валасы страцілі бляск і сталі бясколернымі, мажце іх перад кожным мыццём адным жаўтком, збітым у адной - дзвюх лыжачках касторавага масла і 1/2 лыжачкі гарэлкі. Завяжыце галаву поліэтыленавай хустачкай, зверху завяжыце махровым ручніком і пакіньце так на 2 гадзіны. Пасля гэтага памыйце галаву не вельмі гарачай вадой.

Як бачыце, касметыка для маладой дзяўчыны — гэта толькі захоўванне правіл асабістай гігіены і клопаты аб здароўі. Крэмы, памады, пудры прыйдуць значна пазней — тады, калі вы сапраўды будзеце ў іх мець патрэбу.

Цаніце сваю маладосць і беражыце яе!

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Гэта жанчына з дзіцём на руке з'явілася ў Катабару проста з лясной глушы. Была зусім голая. Ледзь нагаварылі яе, каб падвязалася кавалкам паркалёвай тканіны.

КАНЕЦ РАСКОШЫ

Калі Інданезія дабілася незалежнасці, многія галандцы не захацелі вяртацца ў Еўропу, на радзіму. Палічылі за лепшае застацца ў раёне Ціхага Акіяна. Большасць з іх пераехала на Новую Гвінею, у Заходні Ірыян. Цяпер, калі і гэты асколак даўнейшай каланіяльнай імперыі даводзіцца перадаць Інданезіі, галандцы адчулі сябе выбітымі з прывычнай каляіны жыцця. Гэтых людзей, узгадаваных і выхаваных у каланіяльнай раскошы, трывожыць думка аб выездзе ў Галандыю, дзе ўсе людзі белыя, слугі даступныя толькі багатым, а хуткія тэмпы жыцця выключаюць усякую магчымасць пасляабедзеннага сну.

Але іншага выйсця, бадай, і няма.

У Катабару, сталіцы Заходняга Ірыяна, гарачай ноччу чуваць шум марскіх хваль і лямант дзікіх джунгляў. Па заціхлых вуліцах разносіцца стук малаткоў. Гэта пакуюць сваю маёмасць галандскія сем'і, каб на досвітку ўзваліць вялікія скрыні багажоў на грузавыя машыны і адставіць іх для пагрузкі на параходы яшчэ перад прыходам спякотнага, трапічнага дня.

Смерцю каланіяльнай імперыі карыстаюцца спекулянты і камбінатары. Усюды аж кішыць ад аб'яваў: «Хутка прадам падрыхтаваныя для пагрузкі на параход бульдозеры, перасоўныя і партавыя краны, бетонамяшалкі, драбілкі, пілы для вырубкі трапічных лясоў, механічныя варштаты»... Цэны надзвычай нізкія! Але ніхто не спяшае з іх закупкай. Спекулянты спакойна абціраюць пот беласнежнымі хустачкамі, чухаюцца па патыліцы і сонна швэндаюцца ў партавым натоўпе. Падслухоўваюць трывожныя размовы прамыслоўцаў, самі заводзяць размовы і... чакаюць. Ведаюць адно: чым бліжэй да 1 мая, тым ніжэйшымі будуць цэны, тым большы атрымаюць барыш... Бо 1 мая Інданезія пераймае ў свае рукі ўладу ў Заходнім Ірыяне і тады, зразумела, забаронены будзе ўсякі вываз каштоўнага абсталявання.

Бяздумны распродаж набывае размаху.

(а-ся)

Паявіліся першыя інданезійскія дэсантныя атрады, якія выконваюць абавязкі паліцэйскай службы да моманту афіцыяльнага ўстанаўлення тут інданезійскай улады.

За апошнімі дамамі пачынаюцца непраходныя джунглі. Гора таму, хто адзін асмеліцца пранікнуць у гэту трапічную пушчу. Калі не загіне ад змяінага яду, дык можа сустрэцца з людаедамі, якія ўсё яшчэ не зваліся.

ФАРБА — МУХАМОР

Адна лонданская фірма распрацавала фарбу, якая знішчае мурашак, мух, матылёў і іншых дробных насякомых. Дакрануўшыся да фарбы, насякомыя імкнуцца пакінуць яе і праз некаторы час гінуць. Таксічная ўласцівасць фарбы захоўваецца на працягу двух год. Пасля праціранія афарбаванай паверхні вільготнай анучкай ядавітае дзеянне аднаўляецца. Натуральна, што такая фарба вельмі зручная для афарбоўкі будынкаў і абсталявання прадпрыемстваў харчовай прамысловасці, грамадскіх сталовак, кухань.

Як у Вавілоне

Над берагам Дунаю ў Югаславіі ляжыць невялічкая вёска Крвенка. На першы погляд нічым не адрозніваецца яна ад іншых вёсак. Даволі аднак пагаварыць з жыхарамі вёскі і здзівіць вас разнамоўнасць. У Крвенцы пасяліліся людзі розных нацыянальнасцей. Гавораць тут на 26 мовах, а кожны жыхар вёскі ведае найменш 3 мовы. (вп)

Верная кошка

Др. Мілет з Лімаге (Францыя) не мог спакойна глядзець на тое, што яго малая дачушка спіць і есць разам з кошкай. Адаслаў тады кошку ў Тур за 200 км. Пасля 12 дзён кошка вярнулася дахаты ледзве жывая. Парушаны вернасцю яе, доктар дазволіў цяпер ёй застацца. (вп)

Трыбуна чытачоў

АКТЫВІСТЫ БГКТ

Зося з Талькоўшчыны

Тут многа слоў не трэба. Можна абыйсціся простым пералікам: яна — адзін з першых членаў мясцовага гуртка БГКТ, арганізатар усялякіх маладзёжных сходаў у сваёй вёсцы, актыўны ўдзельнік мастацкай самадзейнасці, шчыры памочнік мясцовай настаўніцы ў арганізаванні папулярна - асветнай працы, пастаянны чытач нашага тыднёвіка і яго прапагандыст, удзельнік шматлікіх курсаў, арганізаваных Галоўным Праўленнем БГКТ.

Тэкст і фота **В. Р.**

Пажар у Рэпісках

4.IV.63 года ў вёсцы Рэпіскі выбух пажар. Згарэлі хата і хлявы Аляксея Тэлешэўскага. Не памагла і актыўная дапамога аднавяскоўцаў, а пажарныя машыны з Гайнаўкі і Нарвы змаглі толькі затрымаць агонь, каб не перакінуўся на суседнія будынкі. Страты ад пажару акрэслены на 40 тыс. злотых.

Прычыны пажару пакуль што не выяснены.

Вася Аксенцюк

А дзе ж моладзь?

Святліцу ў Старым Ляўкове пабудавалі ўжо амаль дзесяць год назад грамадскім чынам. Моладзь з ахвотай узялася за работу. Пачала арганізоўваць танцавальныя вечарыны і пастаноўкі. Люба было паглядзець на гэтых жыццерадасных юнакоў і дзяўчат, якія выконвалі народныя песні і танцы. Па вечарах у летнія месяцы арганізоўвалі курсы язды матацыклам, пасля якіх усе амаль паспяхова здавалі экзамены і атрымоўвалі права вадзіць матацыкл. Святліца бурліла жыццём.

Усё гэта было раней... А цяпер гэта ўжо амаль даўняя мінуўшчына. Наша святліца апусцела, як дрэвы восенню ад лістоў. І стаіць яна акалелая, безгамонная. Чаму маўчыць моладзь, быццам вады ў рот набраўшы? Дзе яе ініцыятыўнасць і кіруючая роля ў культурным жыцці вёскі?

Янка Цялушэцкі

Вясковыя мастакі

Жыццё хуткімі тэмпамі крочыць наперад. На палях працу людзей усё больш замяняюць машыны. Вёскі будуюцца, прыгажэюць, электрыфікуюцца. Новае выцясняе з жыцця старое. У адным толькі старое моцна трымаецца ў жыцці: Народная творчасць, асабліва ткацтва. Вясковая гаспадыня лічыць за гонар упрыгожыць сваю хату дыванамі, ходнікамі ўласнай работы. Таму ўсю зіму, калі ёсць трошкі больш вольнага часу, людзі рыхтуюць матэрыял для вясенняга ткацтва. А ткуць пераважна вясной. І ў Пасынках (Бельскі павет) няма такой дзяўчыны ці жанчыны, каб не любіла ткаць. Ткуць тут дываны, суконныя плахты, але найбольш ходнікі са шмат. Кавалкі рознай матэрыі дабіраюцца па колеры, часта адпаведна фарбуюцца і рэжуцца на вузкія палоскі, якія служаць галоўным ткацкім матэрыялам.

Ткачыха асабліва ўважна падбірае колеры. І таму, калі на вялікодныя святы ходнікі першы раз засцілаюцца па падлозе, вочы разбягаюцца ад багацця ўсіх колераў вясёлкі. Усе жыхары вёскі прызналі, што самыя прыгожыя ходнікі дагэтуль выткала Надзя Мангаховіч. Даўжыня іх 28 м.

В. В.

Наш сельгасгурток

У 1959 годзе ў Навакорніне быў арганізаваны сельскагаспадарчы гурток. Уступіла ў яго 17 членаў. На пачатку свайго існавання гурток абмяжоўваўся прапагандай сельскагаспадарчых ведаў.

У 1961 годзе, выкарыстоўваючы фонд развіцця сельскай гаспадаркі і ўносячы свае 25% уклада, гурток закупіў два малацільныя агрэгаты, якімі карысталася ўся вёска, а часам і суседнія. Даходы ад гэтых машын яшчэ невялікія, але пакрываюць патрэбы гуртка. У гэтым годзе вырашылі гуртковцы закупіць два трактары з камплектамі машын, апырсківач і конную сеялку.

За час існавання гуртка асаблівай папулярнасцю пачала карыстацца ў вёсцы сельскагаспадарчая літаратура. Людзі чытаюць, дыскутуюць і спрабуюць прымяніць свае веды на практыцы. Шкада толькі, што ў Навакорніне яшчэ не арганізавана калектыўнае забеспячэнне сялян мінеральнымі ўгнаеннямі.

Можна было б таксама ўдзельнічаць у розных конкурсах. Напрыклад, у конкурсе на вырошчванне ільну. За добрыя вынікі ёсць магчымасць атрымаць узнагароду ў выглядзе розных машын для апрацоўкі ільну. Добрым прыкладам могуць паслужыць суседнія Дубіны, дзе гурток займае I месца ў Гайнаўскім павеце.

Мікалай Самоцюк
Навакорніна

10 год існавання спулдзельні прадукцыйнай ў Тымянцы

У 1953 годзе члены ПАРП на чале з Аляксандрам Данілюком вырашылі арганізаваць калектыўную гаспадарку. Цяпер калектыў спулдзельні налічвае 13 гаспадароў, гаспадарыць на 82 га ворнай зямлі. У гаспадарчай аборы ёсць 34 галавы рагатай жывёлы, 29 свіней і інш.

Вядома, што ў мінулым годзе былі нізкія ўраджаі. І усё-такі на працадзень спулдзельцы атрымалі 3,5 кг жыта, 1,5 кг аўса, 3 зл. на працадзень, 5 кг сена і 15 кг саломы.

Добрым прыкладам можа паслужыць Іван Яношук, які вырабіў за лета 419 працадзён, а разам з сям'ёй — 829. Ён атрымаў 29 цэнтнераў жыта, 12,44 цэнтнера аўса, 41,45 ц сена, 114 ц саломы і 2.487 зл. грашыма. На справаздаўча - выбарчым сходзе Івана Яношука як лепшага працаўніка выбралі старшынёй спулдзельні.

Добрыя вынікі спулдзельні з'яўляюцца найбольш пераканаўчым аргументам для аднаасобнікаў. Не прыпадкова ў гэтым годзе ў спулдзельню ўступіў адзін з лепшых гаспадароў у вёсцы Аляксей Семянюк. Ён пераканаўся, што калектыўная гаспадарка прыносіць больш карысці, што калектыўнай працай можна лягчэй дабіцца добрых вынікаў.

С. Крэйза

Жанчыны вучацца гатаваць

У красавіку гэтага года ў нас адбыўся курс гатавання і пячэння. Плёскаўскія жанчыны з ахвотаю пайшлі на курс. Цяпер гаспадыні напэўна будуць умець прыгатаваць смачную, пажыўную і танную ежу.

Л. Леанюк
Плёскі.

Гайнаўскі павет у Годзе Беластоцкай Зямлі

(Працяг са стар. 3)

Вартасць гэтай працы грамадскім чынам складзе суму 800 тысяч злотых. Будзе выбудавана 8 злеўняў малака: у Чыжах, Дашах, Кленіках, Койлах, Новаберазове, Стараберазове, Новакорніне і Збучу. Будзе закончана будова пяці пажарных раміз — у Палічнай, Ласінцы, Дубічах Царкоўных, Трасцянцы і Белавежы. Пракладаецца 27 км дарог. На вуліцах, плошчах і дарогах будзе пасаджана 18 тыс. дрэўцаў і 5 тыс. кустоў.

З мэтай папулярызацыі перадавых традыцый Беласточчыны, а ў тым і Гайнаўскага павета, будуць арганізаваны сустрэчы з дзеячамі ППР, ПАРП, КПП і КПЗБ. Сустрэчы запланаваны ў 20 мясцовасцях Гайнаўскага павета.

Праграма правядзення Года Беластоцкай Зямлі ў Гайнаўскім павеце прадугледжвае таксама арганізаванне лекцый, урачыстасцей, конкурсаў і іншых мастацкіх і спартыўных мерапрыемстваў. Народныя гулянні адбудуцца між іншым у Грушцы ў сувязі з адкрыццём Дома Адпачынку і ў Палічнай пры перадачы ў карыстанне новапабудаванай рамізы і святліцы.

Варта ўспомніць і аб павятовай спартакіядзе, якая адбудзецца ў Гайнаўцы ў жніўні, аб сустрэчы трох гарадоў па лёгкай атлетыцы і валейболу, а таксама аб веласіпедным рэйдзе Гайнаўка — Белавежа — Гайнаўка.

Такім чынам, праграма правядзення Года Беластоцкай Зямлі ў Гайнаўскім павеце апрацавана старанна і падрабязна. Не абміне яна ніводнай сур'ёзнай патрэбы павета.

Грамадства павета пазнаёміцца з праграмай у час сустрэчы з раднымі павятовай і грамадскіх рад нарадовых.

УЛАДЗІМІР САЦ

ЗАБЫТАЯ ВЁСКА

Ля самай польска-савецкай граніцы, сярод палёў і кустарнікаў раскінулася невялічкая вёска Апака Вялікая.

У Апацы, не браўшы ў лік школы, няма ніякай культурнай установы. Не можна паслухаць радыё, тут няма электрычнасці. Аб кінафільмах няма што і гаварыць. Час ад часу моладзь арганізавала танцавальныя вечарыны і так праводзіла вольны вечар. А такіх вечароў было вельмі мала. Бо і дзе ты пойдзеш, калі няма святліцы? А кожны гаспадар не вельмі хоча даць хату на танцоўку.

1 верасня 1962 г. ў Апаку прыехаў новы настаўнік.

Жорж Панько мае ўжо 45 гадоў, немалую сям'ю. Абавязкаў хапае.

Аднойчы, у асенні вечар Ж. Панько склікаў усю моладзь вёскі. Выказаў свае думкі аб стварэнні калектыва. Усім юнакам і дзяўчатам вельмі спадабалася прапанова настаўніка. Яны прынялі яе з задавальненнем. На пачатку апацкія самадзейнікі падрыхтавалі аднаактавую беларускую п'есу «Мікітаў лапаць» і «Чорт і баба». У праграме былі таксама беларускія вершы і шмат гумарэсак. А калі ўсё было зацягнута на апошні гузік, апацкія самадзейнікі выступілі з канцэртам у сваёй вёсцы. Пастаноўка вельмі спадабалася ўсім гледачам. Калектыў з Апакі ў студзені і лютым г.г. наведаў суседнія вёскі: Дабрыводу, Кузаву, а таксама Арэшкава. І ў кожнай мясцовасці маладыя калектыў атрымоўваў сардэчную падзяку ад гледачоў.

— Цяпер апацкую моладзь цяжка пазнаць, — гаворыць настаўнік. — Вельмі яна змянілася. Усе думкі членаў калектыва (уся моладзь працуе ў мастацкім калектыве) займаюць выступленні нашага драмгуртка, правядзенне вольных хвілін супольна з моладдзю навакольных вёсак весела і культурна.

— Вы, здаецца, працуеце не толькі з моладдзю?

— Гэта праўда. Мне ўдалося і старэйшым знайсці нешта. У апошні час мы чыталі беларускую аповесць «У палескай глушы», а таксама «Пана Тадэуша».

— Ці маеце шмат слухачоў?

— Кожны вечар збіраецца ў школе да некалькі дзесяткаў асоб.

— Якую праграму рыхтуеце цяпер у сваім драмгуртку?

— Мы ўжо распрацавалі «Дзесяць гектараў», гумарыстычную сцэнку «Пазашываліся ў дурні». Арганізавалі таксама невялічкі хор, з якім праводзім рэпетыцыі.

— Жадаем найлепшых поспехаў.

МАЦЕЙКА

КІНО

Праграма на 29.IV. — 5.V.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Mandacik proszę" (włoski), 30. IV.—2. V. „O dwóch takich co ukradli księżyc" (polski), 3—5. V.

Кляшчэлі
„Jak się młody Noszty żenił" (węgierski), 30. IV.—2. V. „Siedmiu złodziei" (włoski), 3—5. V.

Чавасады
„Komedianty" (polski), 3—5. V.

Нараўка
„Dom bez okien" (polski), 1—5. V.

Чаромуха
„Marcin w obłokach" (polski), 30. IV.—2. V. „O dwóch takich co ukradli księżyc" (polski), 3—5. V.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Sprawcy nieznani" (włoski), 4—5. V.

Бранск
„Piąty wydział" (czeski), 30. IV.—2. V. „Dom na rozstajach" (radz.) 3—5. V.

Гродзіск
„Sprawcy nieznani" (włoski), 4—5.V.

Орля
„Żebro Adama" (USA), 1—5. V.

Райск
„Noc poślubna" (polski), 1—5. V.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Człowiek, który stchórzył" (czeski), 30. IV.—2. V. „Czas rozłąki" (radz.), 3—5.

Міхалова
„SOS na Pacyfiku" (angl.), 30. IV.—2. V. „Spóźnieni przechodnie" (polski), 3—5. V.

Супрасль
„Terreador" (meksykański), 30. IV.—2. V. „Czternaście dni" (jugosł.), 3—5.

Чорна Беластоцкая
„Gdzie diabeł nie może" (czeski), 30. IV.—1. V. „Czarodziejski miecz" (jugosł.) 2. V.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Мельнік
„Mandacik proszę" (włoski), 30. IV.—2. V. „Bariera ognia" (radz.), 3—5.

Мілейчыцы
„Jons i Erdme" (NRF), 30. IV.—2. V. „Mężczyźni na wyspie" (polski), 3—5.

Нурэц
„Champion" (USA), 30. IV.—2. V. „Szkolna miłość" (czeski), 3—5. V.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Kto sieje wiatr" (USA), 30. IV.—2. V. „Wakacyjne przygody" (radz.), 3—5. V.

Сухаволя
„Zdarzyło się to w Rzymie" (włoski), 30. IV.—2. V. „Jadą goście jadą" (polski), 3—5. V.

Шудзялава
„Marynarz z Komety" (radz.), 1. V.—5. V.

Янаў
„Gdy drzewa były duże" (radz.), 30. IV.—2. V. „I ty zostaniesz indianinem" (polski), 3—5.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„Tragiczny zamach" (jugosł.), 3—5. V.

Новы Двор
„Przeciwnicy" (węgr.), 3—5. V.

Ружаны Сток
„Rudy" (radz.), 30. IV.—1. V. „Słomiany wdowiec" (USA), 2—3. V.

Ніва

Adres redakcji: Białystok ul. Wesołowskiego 1.

Telefony: red naczelny 25-89, centrala 37-41 do 49.

Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2.40 zł kwartalnie — 7.20 zł, półrocznie — 14.40 zł, rocznie — 28.80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-181 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma.

Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa ul. Wilcza 46 Nr konta PKO 1-6-100024

Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ Ars Polona Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4.70 $, w Europie 5 $ — w USA.

Nakład 5458 Białk A 3

КУР'ЁЗЫ

Конь у штанах

Нядаўна члены «Таварыства супраць нудзізму жывёлы» арганізавалі дэманстрацыю перад Белым домам, патрабуючы, каб жонка прэзідэнта Жакеліна Кенедзі і дачка прэзідэнта Караліна апранулі сваіх верхавых коней. Прэзідэнт таварыства містэр Праут растлумачыў, што нудзізм (паяўленне ў голым выглядзе) непрыстойны як сярод людзей, так і сярод жывёлы. Калі людзі пачалі апранацца, дык і жывёле трэба рабіць тое ж самае. Таварыства распрацавала розныя ўзоры адзення для жывёлы. У 1969 годзе, сцвярджае містэр Праут, ніхто не будзе здзіўляцца, убачыўшы сабаку ў шортах або каня ў штанах.

«Юманітэ».

— Вы праглынулі свісток, суддзя? Не трэба так хвалявацца, у раздзявалцы ж ёсць запасны!

Сучасны слоўнік

аркан — пасведчанне аб шлюбе.
бар — месца, дзе добра пояць і дрэнна кормяць.
венік — хатняя зброя.
гангрэна — кума-пляткарка.
душагуб — паляўнічы.
ерэтык — не прызнае начальства.
жолаб — зарплата жывёлы.
зубачыстка — рукапашная бойка.
ідыёт — чын: вышэй за вар'ята, ніжэй за дурня.
квактуха — індывідуальны інкубатар.
лапаць — музейная рэдкасць.
мыла — сродак для мыцця. Сумлення не адмывае.
напад — неспадзяваныя госці.
Ох! — сельскагаспадарчыя справы.
пастух — рэферэнт стада.
рафінад — цукар, які елі нашыя бабулі.
самагон — сам заганяе ў турму.
тын — граніца ўлады гаспадара.
угоднік — параджэнне культу адзінкі.
футбол — эпідэмічнае захворванне.
халера — дождж у сенакос.
цэп — прабацька малатарні.
чучала — паставы ў агародзе.
штраф — навука.
эфіраман — уласнік тэлевізара.
Юр'еў дзень — 12.IV. (першы касмічны палёт Ю. Гагарына).
яга — рэкардсменка лётнай справы.

Дзядзька Лявонь

Сны Колькі Сплюха

КВІТЫ

Стаю я ў грамадскай радзе, а злосць аж распірае грудзі. Жарты, прыслалі, каб плаціць яшчэ раз той самы падатак! Падсоўваюся да размовы з сакратаром, бо старшыня, як угледзеў мой кулак, дык без слова выскачыў паціху праз акно.

Сакратар не бачыць кулака, таму енчыць:

— Вам, пане, што здаецца? Мы дурныя такія, ці як? — сварыцца і махае ў мой бок нейкай паперкаю. — У нас усё запісана... чорным па белым запісана!... Не думай... не думай...

— Я табе пакажу! — крычу яму ў адказ і хачу ўжо за стол скакануць. Кідаюся ўсяляк ды сам сабе не веру. Дзе ж гэта раптам прапаў мой кулак, правы кулак — моцны, чырвоны. Пад шафу заглядаю — няма! Пад стол заглядаю — няма!

Смаркатыя пісаркі за горбамі папераў расселіся, безупынку чыркаюць пёрамі ды штораз язык пакажа мне каторая. Каб на вас немач ліхая напала! Дам жа я вам, усім дам, ой дам! Няхай толькі кулака свайго знайду...

А мо' хто адрубаў мне яго ад рукі? Ах! Страхота якая?! Глянуць на руку? Не, не магу, абамлею. Пэўна, кроў л'ецца, жылы целяпаюцца...

— Што вы тут вырабляеце?! — вішчыць чарнавокая пісарка. — Усю падлогу захляпалі юшкаю.

— Да жонкі пры, бадняга, — крычыць другая, рыжая пісарка. — Да жонкі, а то памрэш! Памрэш... памрэш...

— За цябе падатку плаціць не буду! — грыміць сакратар і паперка ў яго руцэ пачынае ўсё шпарчэй круціцца.

— Заплачу, даражэнькі, заплачу-у, — кажу яму і адчуваю, як сэрца слабее, плачу і пазіраю аднак пад лічыльнікі, можа там кулака майго прыхавалі?

Раптам за плячыма жонка мая віснула дзікім голасам.

— Міленькі мой, а што ж гэта з ручанькаю тваёю натварылі? А чым жа ты працаваць будзеш?! З куксаю застанешся, бы канакрад!

Схапіла яна мяне за каўнер, і ўмомант апынуўся я ў хаце на лаве.

Бачу, сакратар у сенцах стаіць і смяецца. Прыбег, значыць. Гляджу, кулак мой трымае ў руцэ і прыгаварвае:

— Хацеў бы мець... хацеў бы...

Схапіўся я з лавы і ламануў да яго, хоць аднаю рукою гадзіну прыціснуць, каб аж язык высалапіў. Ды знік ён і ў тую хвіліну ля брамкі прыпыніўся, а я зачапіўся нагою за парог і пярэкіддзем услед за сакратаром пакаціўся. Уцякаў ён, уцякаў, а я каціўся, усё каціўся аж за халяву яго цапнуў і лёг ён, небарак, спакойна ў калаіне. Толькі кулак мой у роў адляцеў. Выцягнуў я куксу і прашу кулака:

— Хадзі, злітуйся над калекаю, хадзі да мяне...

Кулак доўга поўз на пальцах, а я ўсё мацней на сакратаровую спіну налягаю, каб не вырваўся з-пад мяне. Нарэшце кулак з куксаю зляпіўся і я размахнуўся ім, аж чую, хіхікае сакратар і кажа:

— Спрабуй толькі набіць мяне, дык усе залеглыя раты адразу з цябе выдаўлю, да апошняй кашулі. Зразумеў, ці не зразумеў... — і стогне, віргаецца.

— Як гэта, залегласці сцягнеш, калі ў мяне іх няма. Усенькія квіты ўплат маю...

— Пакажы іх, — рагоча паршывец.

— Тут яны... тут яны... — чую спераду знаёмы голас. Падымаю галаву, а гэта чарнавокая пісарка трымае ў далоні жмут маіх падатковых квітоў, што за іконаю хаваў і зноў язык паказвае.

— Міліцыя!! Бі-іць будзе!!!... — закрычала недзе далёка рыжая пісарка.

— Ну, — кажу, — ваш верх, лішні раз падатак заглачу, чорт вас пабяры! — і з цэлай сілы храснуў кулаком па... жалезным біле ложка, аж іскры з вачэй пасыпаліся і ўмомант сон адняло.

Але на ўсякі выпадак вылез з-пад коўдры, ціхутка падыйшоў да тайнічка і памацаў, ці квіты ляжаць на сваім месцы.

КОЛЬКА СПЛЮХ

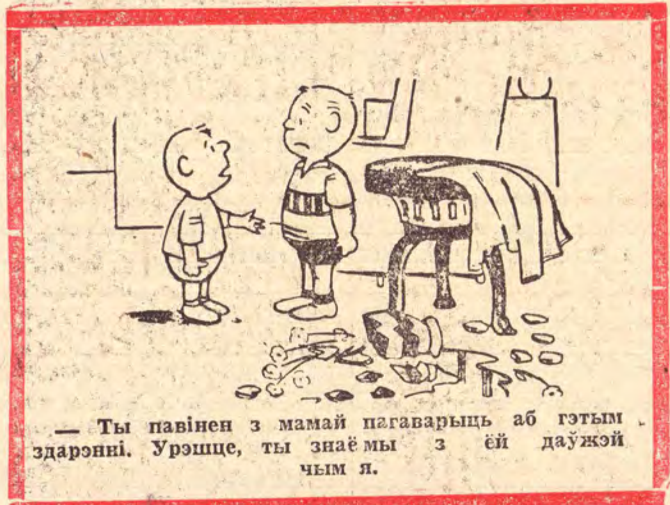

— Ты павінен з мамай пагаварыць аб гэтым здарэнні. Урэшце, ты знаёмы з ёй даўжэй чым я.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Яўгеніі Субета з Саколкі, Ванды Куптэль і Генавефы Смактуновіч з Гайнаўкі змяшчаем папулярную савецкую песню

По ночной Москве

Слова Г. Регистана — Музыка А. Бабаджаняна

Смех отзвенел и затихли слова;
Гаснут огни, засыпает Москва,
Только куранты поют в отдаленье,
Да в парках шумит листва...

Припев:

Хорошо мне с тобой идти
По ночной Москве.
Нам бульвары на всем пути
Открывают объятья.
Песня с Ленинских гор плывет,
В серебре дома...
В этот час по Москве идет (2 раза)
К нам любовь сама!

Годы пройдут, но ночная Москва
Будет по-прежнему в сердце жива.
Нам ведь с тобою она подарила
Счастливой любви слова.
Припев.
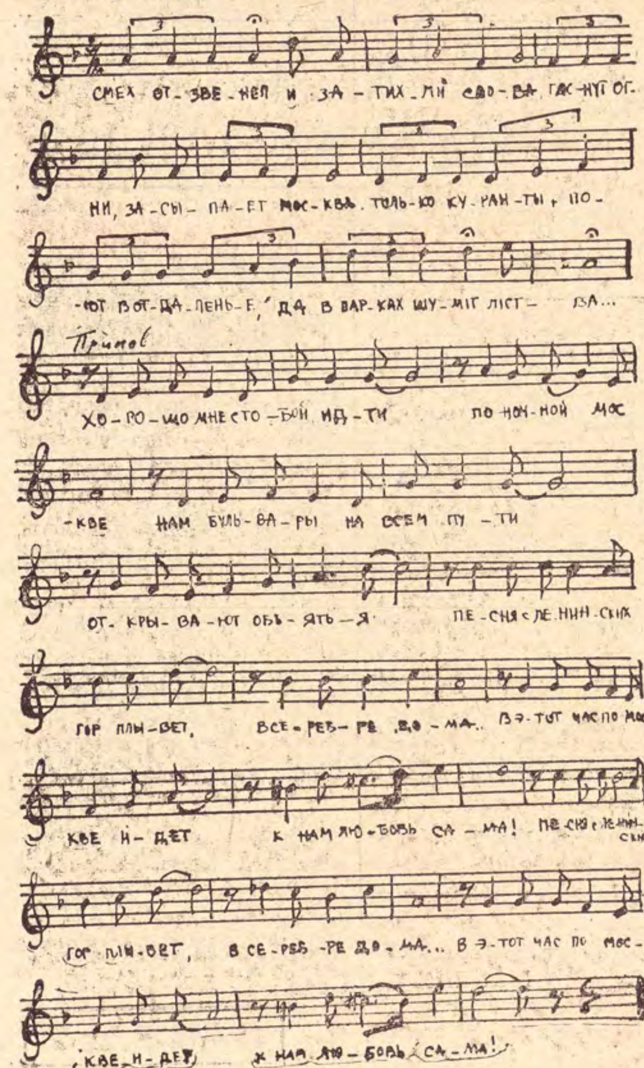
ЧЭХАСЛАВАЦКІ ГУМАР

МІКРА-АПАВЯДАННІ

— Я хацеў бы пагаварыць з рэдактарам.

— Яго няма.

— Як гэта няма? Хвіліну назад я яго бачыў!

— Так, але ён вас заўважыў яшчэ раней.

* ✲ *

Сустрэліся два мастакі.

— Ведаеш, на ўсёй выстаўцы толькі адна карціна, ля якой можна спыніцца... Гэта твая...

— Дзякуй, шчырае дзякуй за прызнанне, — сціпла адказвае другі.

— ...Бо перад астатнімі стаяць натоўпы людзей...

* ✲ *

На дамашнім вечары дачка гаспадара спявае пад акампаніямент аднаго з гасцей. Праз хвіліну другі госць звяртаецца да суседа:

— Прабачце, не ведаеце, як называецца гэтая песня?

— Вы пра якую? Тую, што спявае панна Маркета, або тую, што іграе піяніст!

КАЛАНІЯЛІЗМ І НЕАКАЛАНІЯЛІЗМ

МІМАХОДАМ

Наведвальнікі лазні ўвесь час скардзіліся на сухі прыём.

✲

Дрэнна таптацца на адным месцы, але не так ужо дрэнна, калі яно першае...

✲

Нерухомая маёмасць замарудзіла яго рух наперад.

✲

Сапраўдная размова звычайна пачынаецца пасля слоў: «Ат, не будзем пра гэта гаварыць».

✲

Ён спрытна замятаў сляды, хоць ніколі не працаваў дворнікам.

(Вожык)

— Калі толькі падумаю сабе, што зусім мала бракавала, каб я на ёй ажаніўся!...

ЗАМОК І РАШЭННЕ

Замок суд строга пакараў
І вынес адпаведнае
рашэнне.
«Вісеў,
Глядзеў,
Не пільнаваў,
Маўчаў,
Не папярэдзіў, што
ў кішэнях
Зладзюга ключ трымаў».

Яўген КРУПЕНЬКА